

OKTATÁSI
HIVATAL

Iskolai
Közösségi
Szolgálat

Összegző jelentés az Iskolai Közösségi Szolgálat monitori látogatásairól

2020. november 30.

Összeállította:
Lévainé Müller Katalin
Bodó Márton
Petrovics Nándor

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
2. Vezetői összefoglaló	6
3. A monitorozott intézmények jellemzői	7
3.1. Az intézmények megoszlása	7
3.2. Tanulói létszámadatok	10
3.3. Megoszlás a kérdőívet kitöltők beosztása szerint	13
3.4. A 2020. évi monitorozás módja.....	14
4. A látogatott intézmények IKSZ programjának átfogó jellemzői.....	15
4.1. A tevékenységek meghatározása	15
4.2. A tevékenységek általános és helyi céljai.....	16
4.3. Az iskolai közösségi szolgálat illeszkedése az iskola pedagógiai közegébe	16
4.4. Intézményen belül szervezett tevékenységek.....	17
4.5. Az intézményen belül teljesített IKSZ óraszámok.....	19
4.6. Az intézményen kívül szervezett tevékenységek	20
4.7. Az IKSZ és tevékenységei járvány idején	22
5. Az IKSZ szervezeti keretei a látogatott iskolákban	23
5.1. A koordinátor szerepe az iskolai közösségi szolgálat program irányításában.....	23
5.2. Felkészítés – érzékenyítés	26
5.3. Feldolgozás, reflexió.....	28
5.4. Visszajelzés a fogadóintézmények részéről.....	30
5.5 A program helye az intézmény életében.....	30
5.6. Vezetői támogatás, a koordinátori munka megbecsültsége.....	32
5.7. A program szakmai alapelvei.....	33
5.8. A program megvalósításának minősége	35
5.9. Jó gyakorlatok az IKSZ-ben	35
5.10. Az IKSZ szakmai megvalósítása.....	36
5.11. Az IKSZ kommunikációja az intézményben	37
5.12. Hálózatosodás az IKSZ szervezése során	38

5.13. Az IKSZ megvalósítását hátráltató tényezők	39
5.14. Az IKSZ megnevezése pedagógusok és tanulók körében	40
6. Az IKSZ szervezésének, lebonyolításának és teljesítésének dokumentumai az iskolákban	41
6.1. Az intézményen belüli dokumentumok	41
6.2. Együttműködési megállapodások	42
6.3. A fogadószervezetek típusai.....	43
7. A tanulók véleménye.....	44
8. Javaslatok	46
9. A 2020 évi jó gyakorlat	47
Melléklet: A látogatott iskolák jegyzéke	52

1. Bevezetés

Az Iskolai Közösségi Szolgálat (továbbiakban: IKSZ) helyzetfelmérő – tanácsadó – támogató célú monitoring programja során az Oktatási Hivatal (továbbiakban: OH) és a Nemzeti Pedagógus Kar (továbbiakban: NPK) együttműködési megállapodást kötött (iktatószám: PSZKF / 82-2 / 2020), 40 köznevelési intézmény a közösségi szolgálat megvalósításához kapcsolódó gyakorlatának vizsgálatára. Az iskolalátogatásokat 2020 őszén folytatta le az OH.

Az NPK tagjai és az OH részéről a Pedagógiai Oktatási Központok (továbbiakban: POK) munkatársai közösen, megyénként két, országosan összesen negyven gimnáziumot látogattak meg. A kiválasztás szempontjai között elsődlegesen szerepelt - tekintettel a járványhelyzetre -, hogy minden megyében két olyan intézmény kerüljön a mintába, amelyek minden érintett számára könnyen megközelíthetőek. További szempont volt, hogy olyan köznevelési intézmények kerüljenek kiválasztásra, amelyek nem kerültek be a korábban vizsgált feladatellátási helyek körébe, és emellett az OH bázisintézményei. Az is célkitűzések között szerepelt, hogy különböző fenntartású intézmények látogatása valósuljon meg, így elsődlegesen a Klebelsberg Központ (továbbiakban: KK) által fenntartott gimnáziumok, többcélú intézmények, mellettük néhány egyházi és alapítványi fenntartású iskola került kiválasztásra.

A 2020. évi látogatások legnagyobb kihívása az volt, hogy a COVID-19 járvány idején kellett a monitori látogatásokat megszervezni, ami több esetben azt eredményezte, hogy - a járványügyi előírások miatt - személyes iskolalátogatásra egyáltalán nem kerülhetett sor, így online kellett az interjúkat elkészíteni, az iskolai közösségi szolgálat szervezésével kapcsolatos dokumentációt átvizsgálni. Az együttműködés irányába mutató újdonság volt, hogy az NPK-s és a POK-os kollégák közösen végezték a látogatásokat. Ezzel megteremtették a lehetőségét annak, hogy a kialakuló jó szakmai kapcsolatok tovább épüljenek, és az adott megye intézményei a továbbiakban közvetlenül a helyi POK-októl kaphassanak a közösségi szolgálat működtetéséhez szakmai támogatást.

Az online találkozók alkalmával interjú készült az intézményvezetővel, az iskolai koordinátorral és az érintett tanulók 6-8 fős csoportjával. A monitori vizsgálatot végző kollégák áttekintették a szükséges hivatalos és tanügyi dokumentumokat is. A Jelentés e látogatások tapasztalatait összegezi azzal a céllal, hogy képet adjon a program szakmai megvalósításáról,

illetve a 2020/2021-es tanévben az iskolai közösségi szolgálat teljesítésének helyzetéről, megfogalmazva szakmai javaslatokat a vizsgálat tapasztalatai alapján.

Az együttműködés a nehéz körülmények ellenére gördülékenyen zajlott, mind a szervezés, mind a látogatások során. Az NPK és az OH Pedagógiai Oktatási Központok részéről idén a következő szakemberek vettek részt az iskolák látogatásában:

Megye	NPK	OH POK
Bács-Kiskun	Farkas Valéria	Feke Attila
Baranya	Gerendásné Szabados Tímea	Szelesteiné Czopf Krisztina
Békés	Farkas Ilona	Petrovszkiné Forgó Edit
Borsod-Abaúj-Zemplén	dr. Pappné Nemes Katalin	Jaczenyik Enikő
Budapest	Hirmann László	Farkas Liliána
Csongrád-Csanád	Kardosné Kecskeméti Katalin	Feke Attila
Fejér	Borjánné Nyul Katalin	Dombi Anna
Győr-Moson-Sopron	Kaukerné Kovács Edit	Szekeresné Mészáros Hedvig
Hajdú-Bihar	Posta László	Hevessy Boglárka
Heves	Vizes Lajos	Tóth Tamás
Jász-Nagykun-Szolnok	Széll Anikó	Oleár Lászlóné (Angéla)
Komárom-Esztergom	Dr. Radványiné Varga Andrea	Szekeresné Mészáros Hedvig
Nógrád	Kalcsó Gábor	Németh Bálint
Pest	Szedmák Ágnes Anikó	Farkas Liliána
Somogy	Tóth Ágnes Katalin	Szende Gabriella
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szalaiiné Biró Katalin	Oroszváriné Gál Gabriella
Tolna	Gasparics László	Szende Gabriella
Vas	Kis Gábor	Pekk Krisztina
Veszprém	Városi Attila	Dombi Anna
Zala	Losoncziné Pölöskei Orsolya	Pekk Krisztina

Az NPK megyei képviselői az iskolalátogatások során helyismeretükkel, szakmai tapasztalataik megosztásával erősítették a látogatások helyzetfelmérő – tanácsadó – támogató jellegét. A továbbiakban is célszerű lenne ez a fajta szakmai együttműködés.

Az intézmények szintén mindent megtettek a látogatások zavartalan megvalósulásáért, lebonyolításáért; ezúton is kifejezzük köszönetünket rugalmasságukért és együttműködésükért.

2. Vezetői összefoglaló

A 2020/2021. tanévben kiválasztott 40 iskola monitori látogatásainak tapasztalatai a korábbi évekhez hasonlóan megerősítették, hogy az IKSZ jogszabályi feltételrendszere megfelelő és jól működtethető a jelenlegi a paraméterekkel. A világijárvány ugyan nehezíti a tanulók számára a közösségi szolgálati órák teljesítését, de nem teszi lehetetlenné azt. Az egyéni teljesítést, az iskolán belül szervezett tevékenységeket, a magánszemélyeken való segítséget, illetve az online teljesítést érdemes az intézményeknek a továbbiakban is szorgalmazniuk. A végzős tanulók, az iskolájuk támogatásával, mind a 40 meglátogatott intézményben tudják teljesíteni az előírt 50 órát, illetve egy részük már meg is szerezte.

A vizsgált intézmények gyakorlata a közösségi szolgálat szervezése terén meglehetősen változó képet mutatott. A dokumentáció fontossága sok esetben megelőzi a pedagógiai szempontokat. A monitorozásban érintett feladatellátási helyek közül több számára a közösségi szolgálat elsősorban szervezési feladat. Ez enyhe javulást jelent az OH által 2017-ben lefolytatott szakmai ellenőrzés tapasztalataihoz képest, az egyszerű adminisztrációtól a szervezés irányába. Pedagógiai szempontból kihívást jelent a közösségi szolgálatra felkészítő és a tapasztalatokat feldolgozó foglalkozások hatékony megszervezése. A felkészítés 40-ből 39 intézményben valósult meg, míg a reflexió csak 35-ben. A felkészítésre leggyakrabban (13) 2 óra jutott, míg a reflexióra (14) 1 óra. Ez a látogatott intézményekben különböző formában, minőségben és hatékonysággal valósul meg. A felkészítés, érzékenyítés feladatát jelentős részben az osztályfőnökök vállalják magukra. Az IKSZ koordinátor a meglátogatott intézmények majdnem felében az igazgatóhelyettes. A pedagógusok a közösségi szolgálathoz kapcsolódó szervezési feladatokat a korábbi évek tapasztalataihoz képest kedvezőbb időszámban, legtöbb esetben a kötelező 22-26 óra alatt látják el.

Az intézményen belül végzett IKSZ tevékenységek tárháza az elmúlt évek tapasztalataihoz képest gazdagodott. A tevékenységek köre ugyanakkor mind az intézményen belül, mind kívül továbbra is a szolgálati tevékenység típusába sorolható. Ritkán kapnak a tanulók tanulási, élménypedagógiai feladatokat. A komfortzónájukon kívül ritkán merészkednek, de ha mégis, akkor ezt minden alkalommal élményként élik meg.

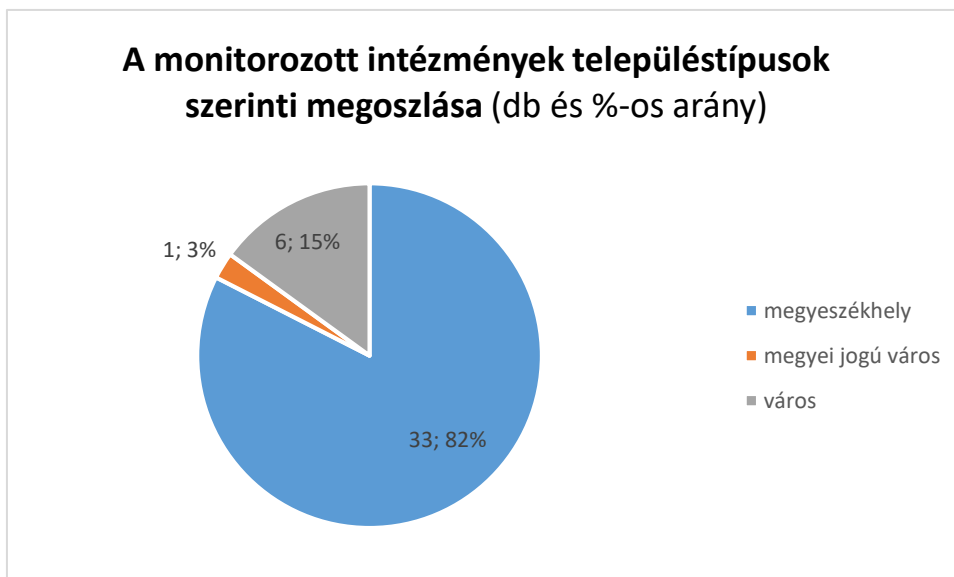
Az IKSZ dokumentálását és az ehhez kapcsolódó adminisztratív tevékenységeket valamilyen időn monitorozott intézményben megfelelően végzik. A fogadószervezetek száma folyamatosan nő, ami egyre nagyobb kihívás elé állítja az oktatási intézményeket, hiszen a velük való kapcsolattartás egyre több időt vesz igénybe.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az IKSZ fejlesztésében a legnagyobb tartalékot a pedagógiai tartalom megerősítése jelenti, amit a POK-ok bevonásával kiválóan lehet a későbbiekben fejleszteni, támogatni. Az IKSZ szakmai színvonalának emelését szolgálhatják az OH által nyújtott pedagógiai-szakmai szolgáltatások.

3. A monitorozott intézmények jellemzői

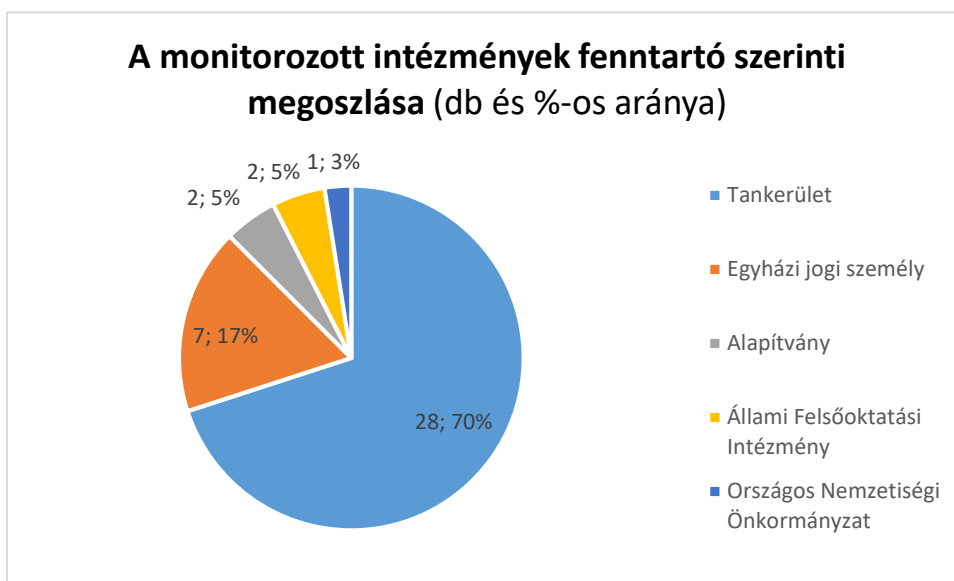
3.1. Az intézmények megoszlása

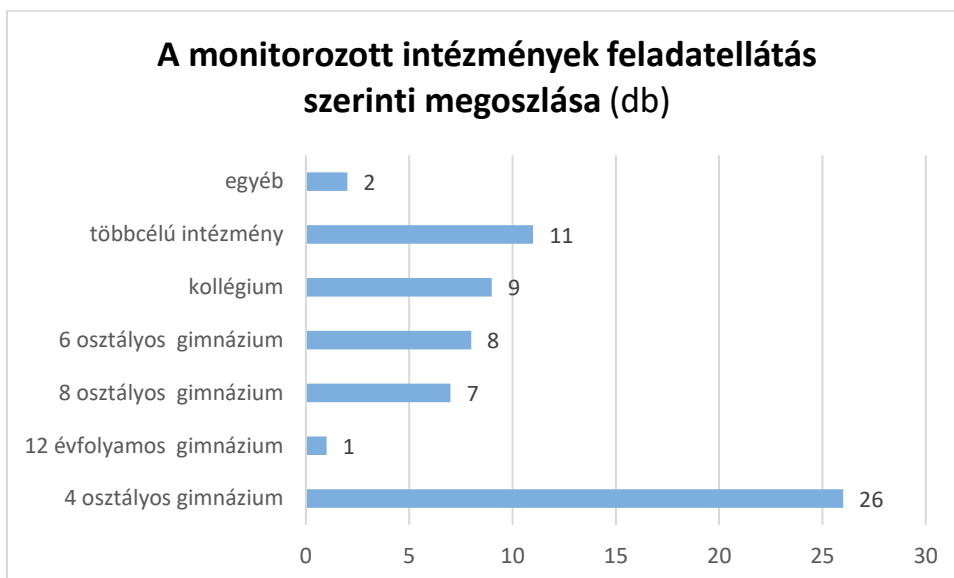
A meglátogatott intézmények 82%-a megyeszékhelyen található, 1 megyei jogú városban, Érden, 6 pedig a megyék egyéb városaiban működő oktatási intézmény. 2020-ban a monitori vizsgálatot leginkább veszélyeztető tényező a járvány volt. A megvalósításra a kritikus helyzetben, októberben és november elején összesen 3 hét állt rendelkezésre.

Az IKSZ program monitori vizsgálata a fenntartó szerinti megoszlás tekintetében elsősorban a tankerületi gimnáziumokra fókuszált (70%). Kis hányadban az egyházi (17%) és alapítvá-

nyi (5%), állami felsőoktatási (5%), országos nemzetiségi önkormányzat (2,5 %) által fenntartott intézményeket is érintette. A minta széles spektruma lehetőséget biztosított arra, hogy képet adjon a különböző fenntartói oktatási intézményei közötti különbségekről az IKSZ megvalósulása területén. A 7 egyházi intézményről elmondható, hogy vezetésük fontosnak tartotta a közösségi szolgálat megszervezését, az iskolán belüli teljesítéseken túl, elsősorban szociális területen. Ezekben az intézményekben ritkább a tanulók által kiválasztott partner, a tanulók elsősorban a koordinátor által ajánlott fogadószervezetekhez járnak. A pedagógiai feldolgozás rendszeres megszervezése több intézményben is hangsúlyosan megjelent. A két felsőoktatási fenntartású érettségit adó oktatási intézményről pedig elmondható, hogy számukra fontos fogadói bázist jelentenek az egyetemek különböző karai, tanszékei és feladatellátási helyei.

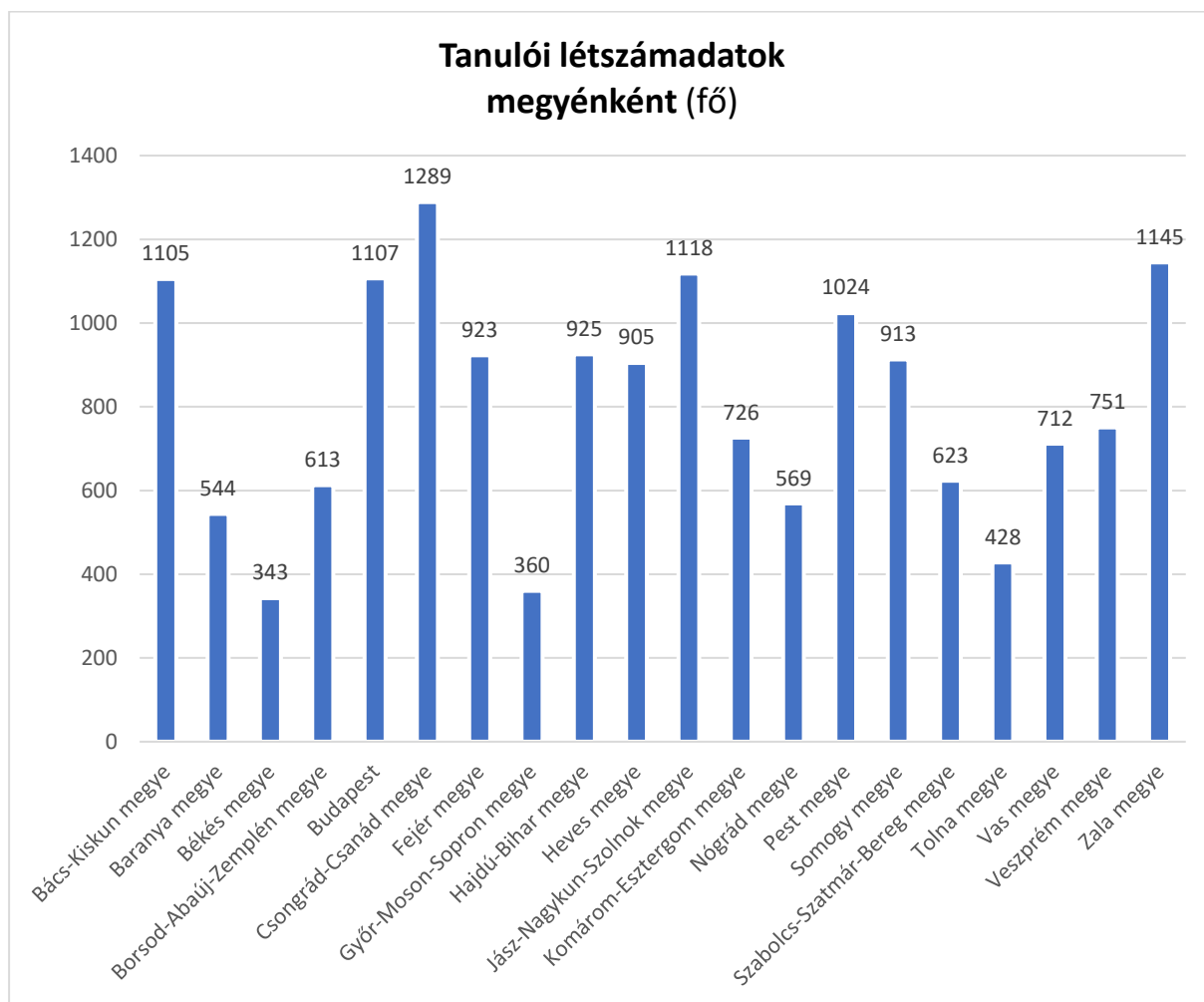
A vizsgált 40 iskola 65%-a 4 osztályos gimnázium, 27 %-uk többcélú, 22%-uk pedig kollégiummal rendelkező feladatellátási hely a kitöltött kérdőívek szerint. Ezek az adatok nem esnek egybe az oktatás-nevelési intézmények jogi státusával. Ez az eltérés arról ad képet, hogy hány feladatellátási hely tartja magát többcélúnak az IKSZ szempontjából. Tehát az idén meglátogatott 40 iskolából 11-ben élnek a többcélú intézmények adta lehetőségekkel az IKSZ terén (pl. általános iskolás tanulók segítése). A másik adat arról ad képet, hogy hol van az oktatási intézményeknek kollégiuma, ahol az IKSZ a szabadidős foglalkozásként megszervezhető. Előfordul, hogy tagintézmény más telephellyel működik, és ez nehezíti az együttműködést. 11 vizsgált oktatási intézmény viszont képet adhat arról, hogy miként lehet az IKSZ-et gimnáziumon belül megvalósítani a pedagógiai célok tekintetében értékes korosztályközi programokba építve. Az „egyéb” választ adva 2 feladatellátási hely gyakorlóiskolaként jelölte meg magát, ahol nemcsak gimnáziumi, hanem általános iskolai képzés is folyik.

3.2. Tanulói létszámadatok

A monitorozott iskolák tanulói létszámadatai megyénként, 2020.	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	összes
Bács-Kiskun megye	314	273	261	257	1 105
Baranya megye	137	144	123	140	544
Békés megye	103	98	78	64	343
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	179	147	164	123	613
Budapest	322	252	282	251	1 107
Csongrád-Csanád megye	351	343	308	287	1 289
Fejér megye	282	224	214	203	923
Győr-Moson-Sopron megye	123	77	79	81	360
Hajdú-Bihar megye	252	217	229	227	925
Heves megye	304	187	197	217	905
Jász-Nagykun-Szolnok megye	307	263	280	268	1 118
Komárom-Esztergom megye	226	155	158	187	726
Nógrád megye	152	126	148	143	569
Pest megye	251	260	258	255	1 024
Somogy megye	263	223	221	206	913
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	207	138	157	121	623
Tolna megye	117	106	96	109	428
Vas megye	208	191	158	155	712
Veszprém megye	199	197	169	186	751
Zala megye	441	242	240	222	1 145
Összesen:	4 738	3 863	3 820	3 702	16 123

A legnagyobb létszámú oktatási intézményekben Csongrád-Csanád megyében zajlott a vizsgálat 2020-ban, a két meglátogatott gimnáziumba 1289 tanuló jár, míg a legkisebb tanulói létszám Békés megyében volt 343 fővel. Az évfolyamonkénti összesítésből jól látható, hogy jelentős különbség van az évfolyamok létszáma között. A legnagyobb létszámmal a 9. évfolyamok működnek a vizsgálatba bevont intézményekben. Baranya megye kivételével min-

den más megyében a 9. évfolyamok tanulói létszáma meghaladja a másik 3 évfolyam összlétszámát. A 16 123 érintett tanulóbból 4738 fő jár 9. osztályba, míg a 12. évfolyam 3702 főből áll.

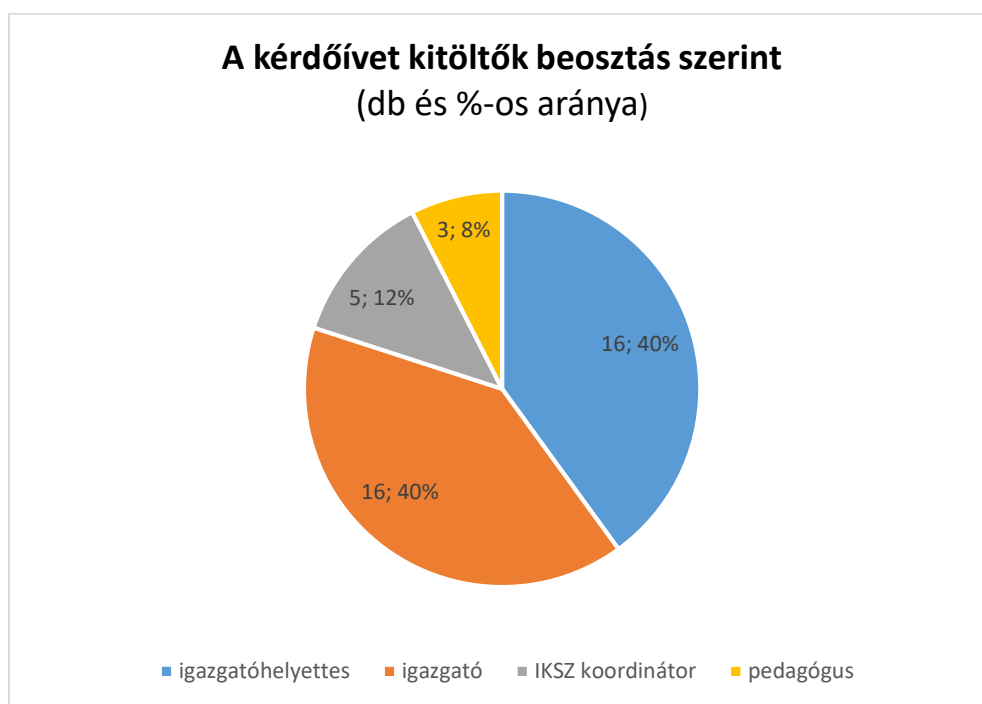
Az iskolai tanulói létszám adatoknak az IKSZ megszervezésével összefüggésben van jelentősége, de a megyei létszámadatok csak háttérként szolgálnak. A kis létszámú oktatási intézmények sokkal sikeresebben tudnak a tanulók egyéniségéhez választani feladatot, mint a nagy létszámú iskolák, ahol a teljesítés ténye előtérbe kerülhet a *mit, hogyan és miért* kérdésekre adott válaszokkal szemben. Viszont településenként sokszor más és más lehetőségek vannak, ami szintén befolyásolja a közösségi szolgálat megszervezését.

	Összesen: (fő)	Hátrányos helyzetű (fő)	Bejáró (fő)	Kollégista (fő)	Felmen- tett (fő)
Bács-Kiskun megye	1 105 fő	23 fő	273 fő	138 fő	1 fő
Baranya megye	544 fő	46 fő	122 fő	8 fő	1 fő
Békés megye	343 fő	17 fő	193 fő	27 fő	–
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	613 fő	11 fő	202 fő	22 fő	–
Budapest	1 107 fő	4 fő	386 fő	1 fő	–
Csongrád-Csanád megye	1 289 fő	88 fő	311 fő	66 fő	–
Fejér megye	923 fő	13 fő	464 fő	49 fő	–
Győr-Moson-Sopron megye	360 fő	34 fő	134 fő	10 fő	1 fő
Hajdú-Bihar megye	925 fő	7 fő	163 fő	79 fő	–
Heves megye	905 fő	6 fő	419 fő	214 fő	–
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1 118 fő	28 fő	366 fő	114 fő	1 fő
Komárom-Esztergom megye	726 fő	5 fő	414 fő	7 fő	–
Nógrád megye	569 fő	7 fő	166 fő	75 fő	–
Pest megye	1 024 fő	18 fő	989 fő	–	–
Somogy megye	913 fő	33 fő	164 fő	219 fő	–
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	623 fő	30 fő	198 fő	99 fő	–
Tolna megye	428 fő	19 fő	172 fő	2 fő	–
Vas megye	712 fő	16 fő	306 fő	47 fő	4 fő
Veszprém megye	751 fő	28 fő	484 fő	110 fő	–
Zala megye	1 145 fő	21 fő	451 fő	120 fő	–
Összesen:	16 123 fő	454 fő	6 377 fő	1 407 fő	8 fő

A hátrányos helyzetű tanulók létszáma Csongrád-Csanád megyében a legnagyobb 88 fővel, míg a legkevesebb Budapesten van a két érintett intézményben. A vizsgált intézményekben

a bejáró tanulók létszáma Pest megyében a legnagyobb 989 tanuló. Ezekben a gimnáziumokban másként szervezhető meg az IKSZ, mint a 122 bejáró tanulót számláló Baranya megyében. A bejáró tanulók előszeretettel végzik a közösségi szolgálatot lakóhelyükön, hétvégén vagy nyáron. Pest megyében Érd és Szigetszentmiklós két iskolája elsősorban a saját településén lakó tanulókat látja el, akik nem vesznek igénybe kollégiumi ellátást. A mintában a legnagyobb számú kollégista Heves megyében volt. A kollégisták szintén lakóhelyükön vagy nyáron végzik az iskolai közösségi szolgálatot. A meglátogatott intézményekben általában elenyésző a felmentések száma, maximum 1-2 fő iskolánként.

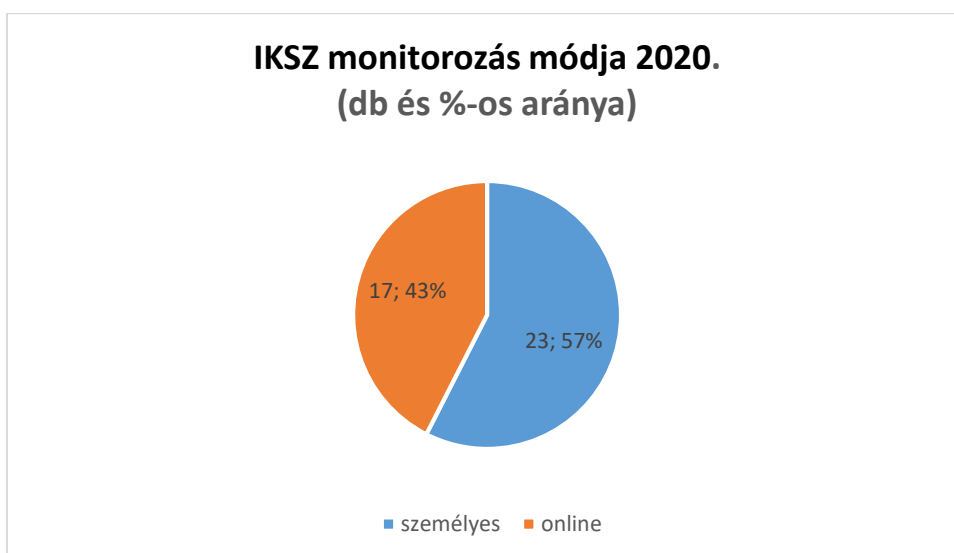
3.3. Megoszlás a kérdőívet kitöltők beosztása szerint

Az online kérdőív kitöltői a legnagyobb számban az iskolák intézményvezetői (40%) és intézményvezető-helyettesei (40%) voltak. A korábbiaktól eltérően most hivatalosan egyetlen iskolatitkár, vagy osztályfőnök sem került bevonásra a kérdőív kitöltésébe. Ez fakadhat abból, hogy a feladatot ebben az évben először az OH végezte, és ezért az iskolai feladatmegosztás szerint az iskolavezetés tartotta feladatának az OH által küldött kérdőív kitöltését. 5

oktatási intézményben viszont az IKSZ koordinátor feladataként tekintettek erre, ami szakmai szempontból teljesen érthető. 3 intézményben a kérdőívet pedagógusok töltötték ki. Összevetve ezt azzal, hogy csak 2 gimnázium nyilatkozott úgy, hogy nincs náluk IKSZ iskolai koordinátor, egy esetben a kitöltő vélhetőleg rosszul adta meg az adatokat. A vezetés 80%-os részvétele arra utal, hogy a kérdőív pontos kitöltésére nagy hangsúlyt fektettek a kiválasztott intézményekben.

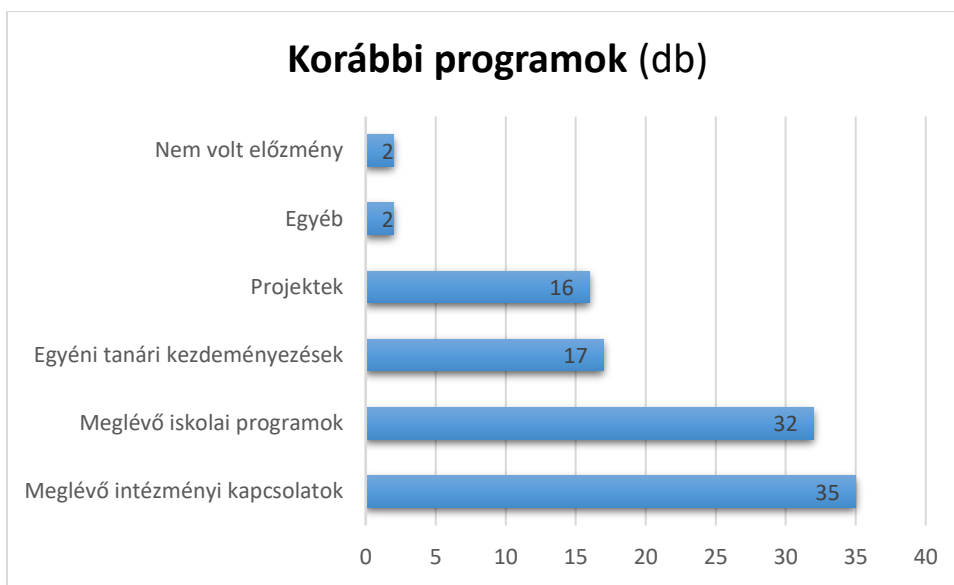
3.4. A 2020. évi monitorozás módja

A 40 monitori látogatás 2020. október 13. és november 3. között valósult meg. A középiskolák 2020. november 11-től álltak át tantermen kívüli digitális oktatásra a járvány miatt, így sikerült még a látogatásokat, akár online, akár személyes találkozások révén megvalósítani az intézmények átállása előtt. Az egyeztetések során egyedileg került meghatározásra, hogy melyik intézményben milyen módon zajlik a monitori vizsgálat. Volt, ahol a helyi járványhelyzet miatt a kontakt mód már nem jöhetett szóba. Máshol az iskolák egyértelműen szívesen bonyolították az IKSZ monitori interjúkat élőben, és volt ahol a vezetői és iskolai koordinátorral történő szakmai tapasztalatcsere élőben valósult meg, míg a tanulókkal már online történt a beszélgetés. A személyes találkozók nagyobb része esett októberre, amikor még inkább volt erre lehetőség.

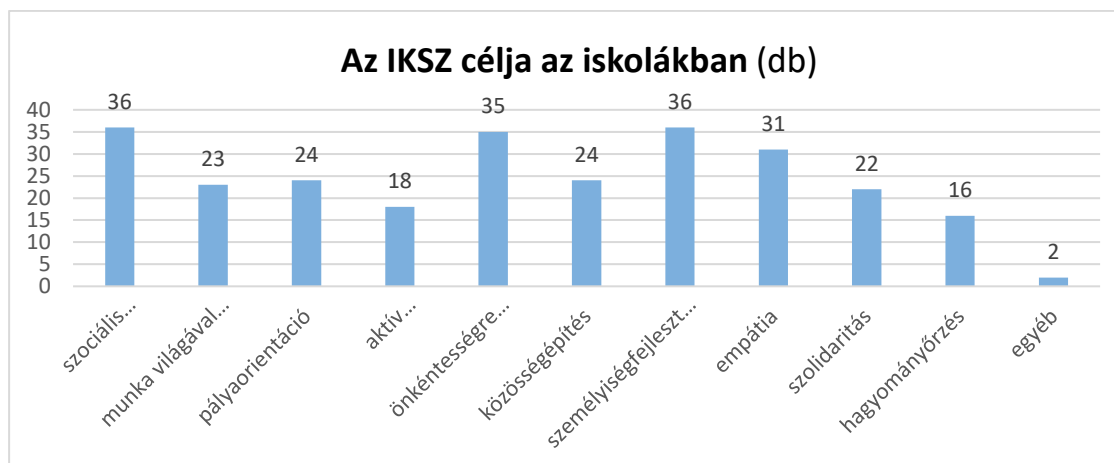
4. A látogatott intézmények IKSZ programjának átfogó jellemzői

4.1. A tevékenységek meghatározása

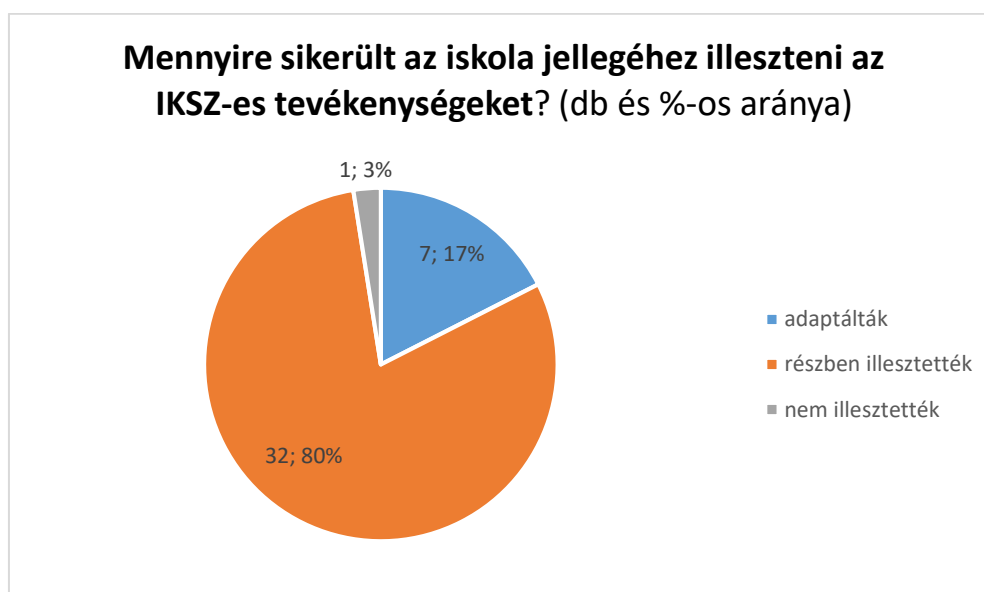
Az iskolán belüli tevékenységek nagy része az iskola hagyományos életében korábban is megszokott tevékenységekhez (pl. könyvosztás, szertárrendezés, növények gondozása) eseményekhez (pl. nyílt nap, versenyek), rendezvényekhez (pl. szalagavató, bál) kapcsolódott. Az idei vizsgálatban résztvevő iskolák között nagy számban (32), már meglévő programokhoz kötik az IKSZ-et. Ez azzal a veszéllyel járhat, hogy a közösségi szolgálat nem éri el pedagógiai célját csak esetleg a meglévő iskolai tevékenységek, események, rendezvények megszervezése válik gördülékenyebbé. Ez is fontos eredmény, de a tanulók szempontjából tudatos pedagógiai folyamatról ebben az esetben nem lehet beszélni. A meglévő intézményi kapcsolatok nagy száma arra enged következtetni, hogy ezeken a középfokú oktatási feladatellátási helyeken korábban is volt már igény a nyitásra, a környezetükben lévő szervezetekkel való együttműködésre. A projektek (16) és egyéni tanári kezdeményezések száma (17) azt mutatja, hogy ebben az évben sok innovatív gimnázium került a monitori látogatások látóterébe. Csak két iskola nyilatkozott úgy, hogy náluk nem volt a programnak előzménye.

4.2. A tevékenységek általános és helyi céljai

A személyiségfejlesztést, az önkéntességre nevelést és a szociális érzékenyítést szinte mindegyik intézmény – a 40-ből 35, illetve 36 – kiemelten fontosnak tartotta. A legkevésbé választott hagyományörzést 16 iskola jelölte meg. Sajnálatos, hogy az aktív állampolgárságra nevelés a megkérdezettek közül csak 18 feladatellátási helyen szerepelt.

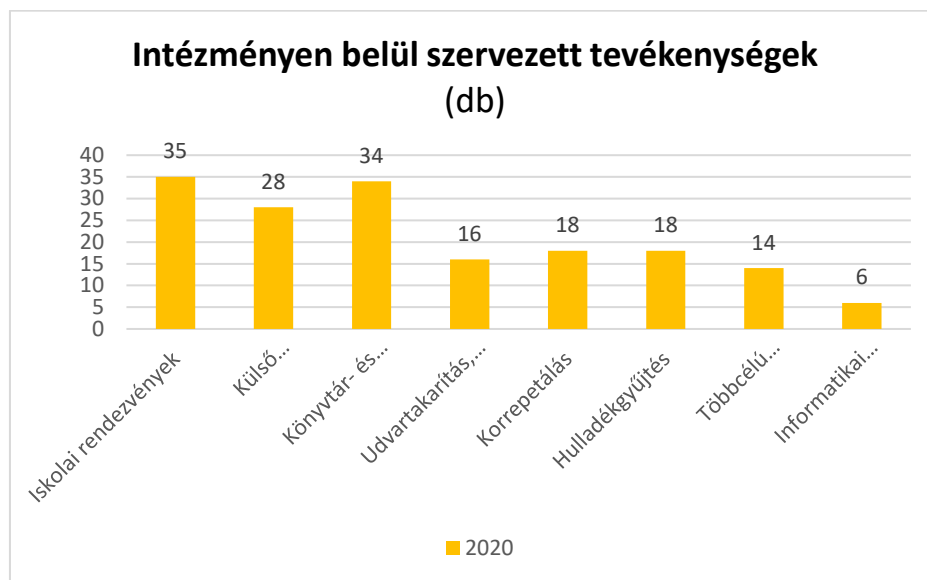
4.3. Az iskolai közösségi szolgálat illeszkedése az iskola pedagógiai közegébe

A meglátogatott intézmények 80%-a úgy ítélte meg, hogy az IKSZ programot csak részben sikerült illeszteni az intézményük hagyományaihoz, arculatához, működéséhez. Ez összhangban van azzal, hogy a már meglévő programjaikra, kapcsolataikra építették 80%-ban a program bevezetését. 7 gimnáziumnál sikerült ezt a tanórán kívüli tevékenységet az iskolai működéssel teljesen összhangba hozni. A „nem volt előzmény” választ megjelölő két oktatási intézmény közül csak az egyik volt következetes a válaszadásban, jelezve, hogy náluk még nem foglalkoztak pedagógiai szempontból az IKSZ-szel.

4.4. Intézményen belül szervezett tevékenységek

Az intézményen belül IKSZ terhére elszámolható tevékenységek igen változatos képet mutattak. Nem egyszerűen már meglévő programok megerősítéséhez használják a 40 középfokú oktatási intézményben az IKSZ-et, hanem itt-ott az iskolai és külsős rendezvények mellett, korábban nem működő tevékenységekben is részt vesznek a tanulók. Például az idősek informatika oktatása 40-ből 6 iskolában megvalósul. Ez a program messze túlmutat a szokványos közösségi szolgálati feladatokon. A többcélú intézmények mindegyike megjelölte, hogy tanulóiknak a közösségi szolgálaton keresztül az egyéb képzésekben, óvodai nevelésben résztvevőkkel is kapcsolata lehet. A korrepetálás egy könnyen megszervezhető, hatékony megvalósítási módja az IKSZ-nek, ami korábban kis számban volt jelen a monitorozott iskolákban, most 18 oktatási intézményben volt fellelhető. A belső tevékenységek közül pályorientáció szempontjából érdekes, a nagyszámú könyvtár- és szertárrendezés, illetve iskolai rendezvények megszervezésében való közreműködés.

Összességében megállapítható, hogy a programok pedagógiai tartalma a program megszervezésén, a pedagógusok odafigyelésén múlik elsődlegesen. Tartalomtól függetlenül szervezés és odafigyelés kérdése a monitori tapasztalatok szerint a különböző tevékenységek megvalósításának hatékonysága.

A következő rendezvényekben kapott szerepet az IKSZ az idén meglátogatott 40 iskolában: gólyanap,

nyíltnap,

szalagavató,

diáknapok,

Mikulás ünnepség,

farsangi mulatság,

az őszi „Tök jó nap” szervezési feladatai,

iskolai napközis foglalkozások,

iskolai adventi bazár,

diákkirály választási kampány.

Pedagógiai hasznosságban és hatékonyságban ezek a programok széles skálán mozognak.

A programok hatékonysága a székpakolástól a kreatív, élménypedagógiai tanulásig változó.

Érdekes színfolt a diákkirály-választás kampány, ami hosszas előkészületet igényel, és kompetenciák tekintetében leginkább az állampolgári kompetenciákat fejlesztheti.

A korrepetálás kapcsán a többcélú intézményekben esetenként az idegennyelv gyakorlása és az SNI-s tanulók tantárgyi felzárkóztatása is részét képezi az IKSZ-nek. A hulladékgyűjtés keretében szelektív gyűjtés, PET-palackok gyűjtése, papírgyűjtés is megvalósult. A többcélú intézményi feladatok között délutáni programok szervezése, alsósok tanulószobai felügyeletében való segítség, azok reggeli és tanítás utáni kísérése is megtalálható.

A kérdőívben szereplő feladatokon túl a következő, jellemzően állagmegóvási feladatok szerepeltek még a beszámolókból:

- nyáron az ajtók lefestése,
- költözéskor padok, bútorok szállítása,
- terem- és kerítésfestés,
- szertárfelújítás,
- környezetgondozás,
- a folyosók, illetve a termek díszítése.

A tankönyvosztás, azok beszedése és a pecsételések tanév elején több meglátogatott intézményben része az IKSZ-es feladatoknak.

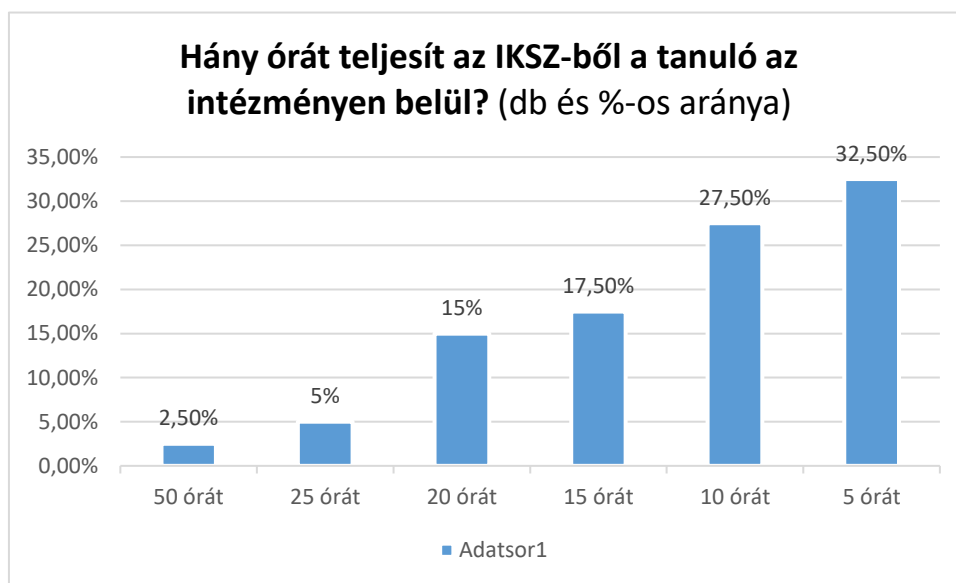
Ha egy egyenesen helyezzük el a felsorolt tevékenységeket a tanulástól a szolgálatig, akkor nagyobb számban találhatunk szolgálat jellegű tevékenységeket a feladatok között. A konkrét feladatoktól függően meghatározható tanulási vetülete is a tevékenységeknek: legyen szó iskolai programokról, jeles napokról vagy állagmegóvási feladatokról.

4.5. Az intézményen belül teljesített IKSZ óraszámok

A szabályozás lehetővé teszi, hogy a tanuló akár a teljes 50 órát az oktatási intézményén belüli feladatokkal teljesítse. Sok esetben ez nem okoz valódi kihívást a tanulóknak, szemben azzal, amikor egy fogadó hely ismeretlen közegében, a komfortzónájukból kilépve kell valamilyen feladatot végezniük.

Az adatok alapján az látszik, hogy 5 és 20 óra között mozog a tanulók többségének iskolán belüli teljesítése. A monitorozott intézményi becslések szerint a tanulók 2,5 %-a mind az 50 óráját az iskolában teljesíti. A tanulók 60%-a 5-10 órát teljesít az iskolában, ami azt jelenti,

hogyan bevonják őket az iskola életébe, meghagyva a lehetőséget számukra, hogy a fennmaradó órák alatt végzett tevékenységeket ők határozzák meg iskolán kívüli feladatokat keresve.

Van olyan intézmény is, amelyik nem szervez tanulóinak iskolán belüli tevékenységeket, hanem a szülőkre és tanulókra bízta a fogadó helyek kiválasztását. Ezt követően köti meg küldő intézményként a fogadó féllel az együttműködési megállapodást. Van olyan feladatellátási hely is, amelyik erőteljesebben az intézményen belüli feladatokra koncentrál, mert úgy érzi, hogy nem tud felelősséget vállalni az iskola falain kívül történő eseményekért. Néhány gimnáziumban 15 vagy 20 órában van maximálva az intézményen belül végezhető feladatok óraszám.

4.6. Az intézményen kívül szervezett tevékenységek

A látogatások alkalmával a különböző fogadó helyeken végzett tanulói iskolai közösségi szolgálati tevékenységeknek gazdag tárháza jelent meg. A sport tekintetében számos adománygyűjtő futóversenyen, kerekesszékes vívó és erőemelő versenyen, BL kézilabda mérkőzéseken, tájfutás lebonyolításában segítettek a tanulók. Volt intézmény, ahol nem tudták, hogy a sportegyesületek is fogadhatnak IKSZ-es tanulókat.

A nyár folyamán, szerte az országban, számos nyári táborban segítettek a monitorozott feladatellátási helyek tanulói, például lakótelepi felső tagozatos tanulóknak szerveztek falusi környezetben tábort. A tanulók kórházakban olvastak fel beteg gyerekeknek, műsorokat tartottak, ajándécsomagokat készítettek játékokból, könyvekből. A nemzetiségi önkormányzat fenntartásában lévő iskola nagy közösségi rendezvények szervezésébe, azok lebonyolításába, kulturális eseményeken, közösségi terek rendezésébe vonta be a tanulókat.

Az állatmenhelyi kutyasétáltatás sok tanuló számára vonzó tevékenység, ahol a felelős állattartás részleteivel is megismerkednek. A rendőrkapitányságok szervezésében több helyen a közösségi szolgálatosok temetők, bevásárlóközpontok parkolóiban segítették a járőröket, polgárőröket. Az óvodákban a foglalkozásokon való segítő tevékenységek mellett a kertekben, a növények rendezésében, locsolásában is segédkeztek.

Több helyszínen a könyvtár helyet biztosított az időseknek, ahol IKSZ-es tanulók segítették őket számítógépes ismeretek elsajátításában. Élménypedagógiai szempontból nagyon hasznos, hogy a monitorozott iskolák néhány tanulója múzeumi kiállítások szervezésében is részt vehetett. A könyvtár-digitalizáció, a raktározási munkák, az önkormányzatoknál való adminisztratív segítség, viszont inkább szolgálati tevékenységnek minősül, kevés tanulásra alkalmas elemmel. Ugyanakkor a képszerkesztés, oklevélkészítés, online korrepetálás gyengén látóknak, interaktív feladatok készítése, oktatási platform vagy játékok előkészítése az egyes tantárgyi órákra más korosztályoknak, ppt-bemutatók tartása, az IKSZ-es tanulóknál is fejleszti a saját tanulási módszereket, tudásukat. A tanulók képességének és érdeklődésének is függvénye, hogy mit választanak.

Számos iskolán kívül megvalósítható tevékenység járvány idején is alkalmas a tanulók bevonására. A többféle szervezet által meghirdetett adománygyűjtés a karácsonyi időszakban különösen kedvelt iskolai közösségi szolgálat-program szokott lenni. A futóversenyek szervezésében és lebonyolításában való részvétel, de a faültetés is -természetesen az előírások betartása mellett- megszervezhető.

A sokféleség lehetőséget teremt a tanulók számára a választásra. Ha a munkától az önkéntességig tartó egyenesen helyezzük el a tevékenységeket, van, ami nehezen értelmezhető közösségi szolgálatnak, például a takarítás vagy az önkormányzati adatrendezés. Számos pedagógiai szempontból hasznos IKSZ tevékenység is jelen van a látogatások során vizsgált

közösségi szolgálati feladatok között, ilyenek például az óvodai játék gyerekekkel, részvétel a gyermekfelügyeletben, ételosztásban, adománygyűjtésben.

4.7. Az IKSZ tevékenységei járvány idején

A vizsgált iskolák érzékelték a járvány két hullámát a tanulói teljesítések csökkenésében. A teljesítések jelentős része a két hullám közti időszakra csúszott át. Volt, ahol a reflexiót talány már csak online tudták megvalósítani, volt ahol ez elmaradt a világjárvány következtében. Az idei tanév elején volt intézmény, amelyik még nem tudta a 9. évfolyamos osztályok számára a felkészítést megszervezni.

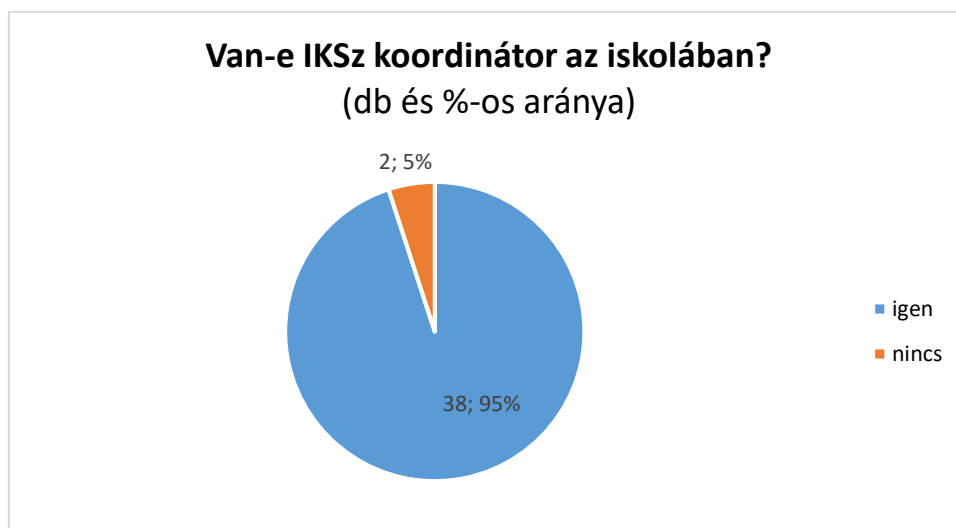
Alapvetően minden közép fokú oktatási intézmény arról számolt be, hogy a járvány következtében szűkültek a lehetőségek a külső színhelyeken 2020 márciusa és júniusa között. Volt néhány fogadóintézmény, ahol sikerült maszk viselésével és távolságtartással kezelni a helyzetet. A járványügyi előírások betartásával még fogadták a tanulókat néhány óvodában, miközben az óvodák többsége már nem tudta beengedni őket. A tanuszoda pl. bezárt a járvány idejére, az idős otthonok, kórházak sem fogadhattak tanulókat. Viszont a múzeumok, állatmenhelyek és nyári táboroztatás elérhető volt a két járványhullám között is. Szeptember után ismét csökkent a fogadó helyek száma, ahogy az előző félévben március és június között.

A legtöbb iskola úgy döntött, hogy intézményen belüli feladatokkal segíti tanulóit a kötelező 50 óra teljesítésében. Amíg még jelenléti oktatás folyt az iskolákban, addig a többcélú intézmények az általános iskolai tagozatuknál kerestek feladatokat a tanulóiknak: pl. mozgáskorlátozottak, kisiskolások tanulói kísérése. IKSZ feladatként a korrepetálások is választhatók voltak az online átállás előtt is. A tankönyvosztásban és pecsételésben is sok tanuló segített. Ahol az iskolának saját sportegyesülete van, ott az egyesület által szervezett programok lebonyolításában tudtak segíteni a tanulók. Az iskolai könyvtárak belső színhelyként maradtak meg, ahogy a megyei könyvtárak, múzeumok, állatmenhelyek pedig külső helyszínként tovább működtek szeptembertől. Az időseknek való bevásárlásban való segítség, ahol a helyi önkormányzat ezt koordinálta, szintén működött (pl. „Ne cipekedj, nagy!” program). Volt fogadó hely, ahol a járvány idején, telefonos segítőszolgálatban tudták a tanulókat foglalkoztatni. Több intézmény említette, hogy szülői engedéllyel a lázmérésben is segítettek tanulók, akiknek még végzősként nem volt elég órájuk. Kevés iskola számolt be arról, hogy

online térbe helyezte volna át a teljesítéseket. Néhányan jelezték, hogy online feladatok is megjelentek a fogadószervezetek részéről. Mindenki reménykedett a járvány megszűnésében. Több intézmény képviselője javasolta a teljesítendő IKSZ óraszámok csökkentését a járvány alatt. Volt két intézmény, amelyik a közösségi szolgálat teljesítésében egyáltalán nem tapasztalt változást a járvány hatására.

5. Az IKSZ szervezeti keretei a látogatott iskolákban

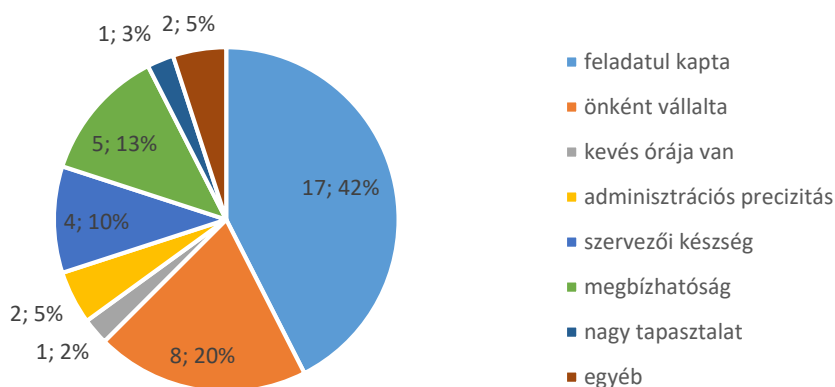
5. 1. A koordinátor szerepe az iskolai közösségi szolgálat program irányításában

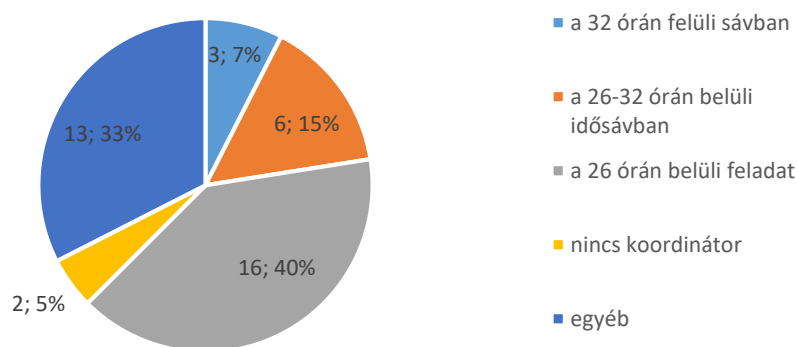
A meglátogatott 40 gimnázium közül 38-ban van IKSZ koordinátor. Az egyik intézmény, amelyik jelezte, hogy náluk nincs koordinátor, kis létszámú osztályokkal működik. Csak 3 évfolyamon van gimnáziumi része, így az osztályfőnökök el tudják látni a koordinátori teendőket. A másik egy nagy létszámú iskola, ahol az intézményvezető-helyettes, iskolatitkár és az osztályfőnökök együtt látják el a koordinátori teendőket. Mindkét megoldás hatékonyan működik a monitori vizsgálat alapján.

A meglátogatott intézmények 58%-ban szakmai szempontok alapján választották ki az IKSZ-koordinátort. 8 iskolában önként vállalta el egy-egy kolléga a feladatot. A megbízhatóság megelőzte a szervezői készséget a kiválasztás rangsorában. A két feladatellátási hely, ahol nincs koordinátor, értelemszerűen az egyéb választ jelölte meg.

A koordinátor kiválasztásának tényezői (db és %-os aránya)

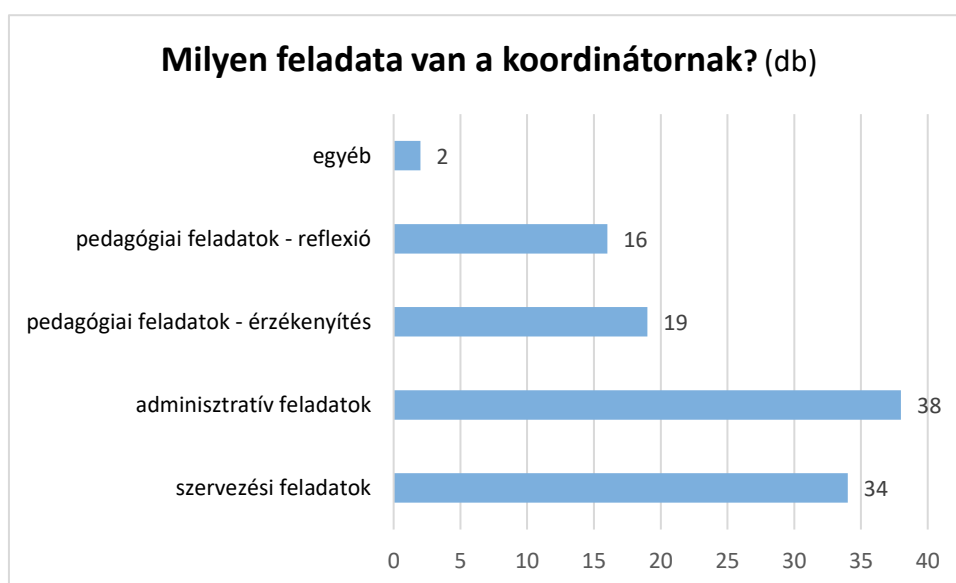

Hány órában végzi az IKSZ koordinátor tevékenységét? (db és %-os aránya)

A monitori tapasztalatok alapján elmondható, hogy a 32 órán felüli sávban nem szerencsés a közösségi szolgálat koordinációját végezni, mivel kevés ideje jut a pedagógusnak erre a feladatra. Ideális a helyzete annak a meglátogatott 16 iskolának és koordinátorának, akik a 26 órán belüli keretek között végezhetik teendőiket. Az egyebet megjelölt 13 iskola között nagyon különbözők a vélemények. Van ahol az intézményvezető-helyettes feladata a koordináció. Ez a kolléga úgy látja, hogy tanév elején és tanév végén foglal jelentős óraszámot

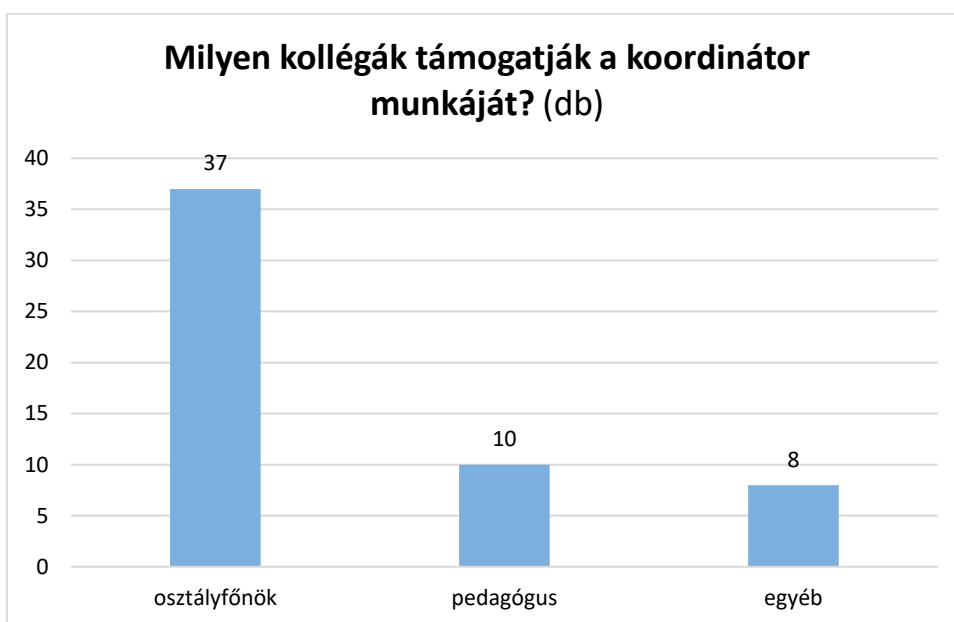
az IKSZ, tanév közben pedig sokkal kevesebbet, ezért „*pontos óraszámot megadni nem lehetséges*” a koordinátori tevékenységre. Viszont van, ahol napi 4 órát adott meg a válaszadó. Az egyéb választ megjelölő intézmények közül 12-ben „*igazgatóhelyettesi*” munkakörben látják el ezt a feladatot, ami megfelelő felhatalmazást jelent a tevékenységek megszervezéséhez. A 2020-as monitori látogatás tapasztalatai javulást mutatnak a koordinátor iskolai státuszában a korábbiakhoz képest.

A monitorozott intézményeknek csak 47%-a lát az IKSZ kapcsán pedagógiai feladatot. A szervezési feladatok aránya már sokkal magasabb. A megkérdezett oktatási intézmények 85%-a szervezési feladatként is értelmezi az IKSZ-et. A legtöbben (95%) az adminisztrációs feladatot jelölték meg. A legkevesebben a reflexió szerepét látják: csak 16 iskola. Ez azt támasztja alá, hogy jelenleg a megkérdezett feladatellátási helyek körében az IKSZ-es tevékenységek megszervezése és annak adminisztrációja az elsődleges. A közösségi szolgálatra való pedagógiai felkészítés, érzékenyítés, reflexió háttérbe szorul.

A válaszok alapján a legtöbb intézményben az osztályfőnökök támogatják az IKSZ megszervezését. A beszámolók alapján ők végzik a túlnyomó részt a naplóval, törzslappal és bizonyítvánnyal kapcsolatos adminisztrációt, így továbbítják a koordinátortól érkező tevékenységi lehetőségeket is. Ők gyűjtik össze az IKSZ-es naplókat, ahol használnak ilyen, és számolják össze a teljesítéseket. A felkészítés és reflexió is az ő feladatuk az osztályukban,

a legtöbb intézményben. Néhány meglátogatott intézményben az osztályfőnökön kívül is vannak területfelelős pedagógusok, akik tartják a kapcsolatot a tevékenységi területük fogadószerkezeteivel pl. egészségügyi vagy környezetvédelmi területen. A beszámolók alapján az egyéb válasz az iskolatitkárok adminisztratív támogató szerepét jelzi.

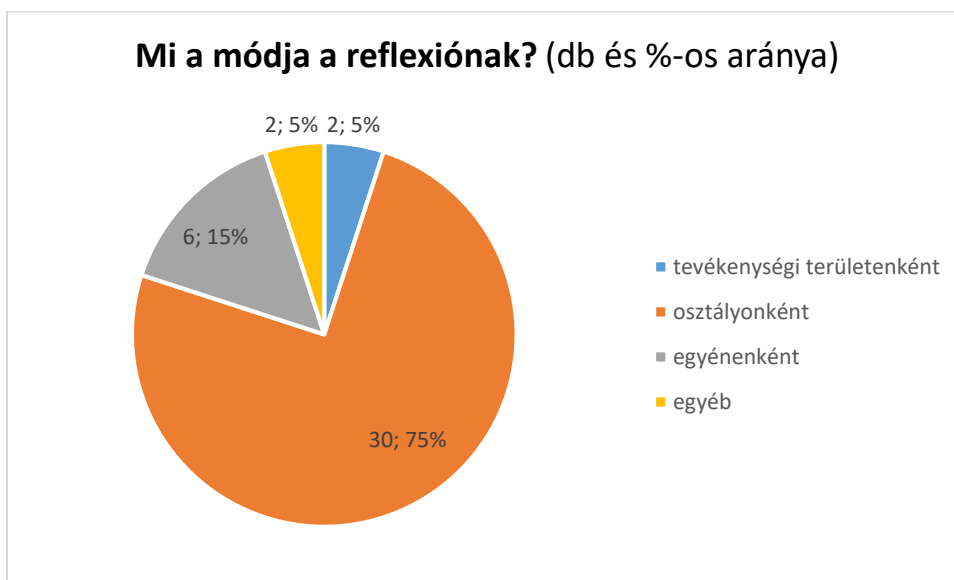
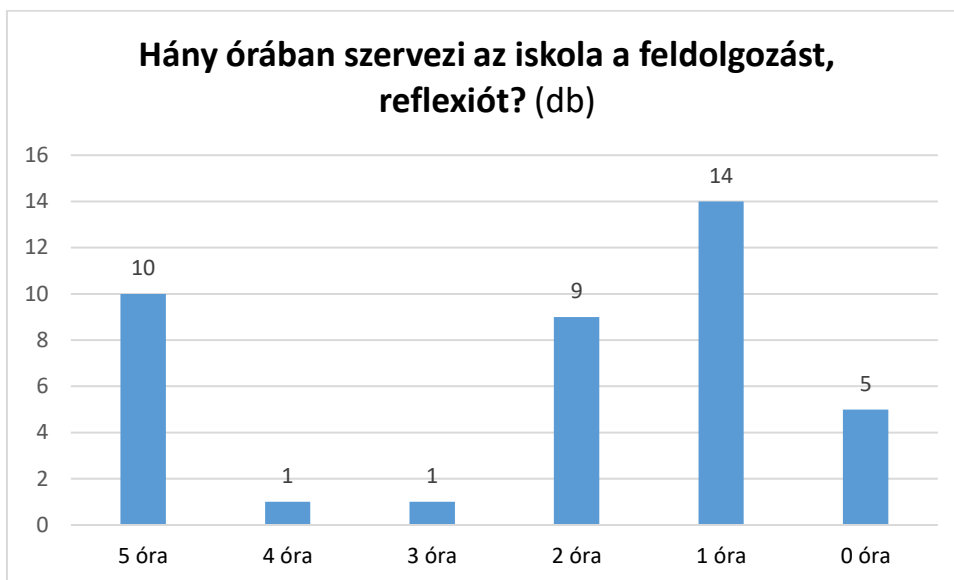
5.2. Felkészítés – érzékenyítés

Csak egy intézmény van a mintában, amelyik szerint a tanulók felkészítése kizárólag a fogadószervezet feladata. Kevés azoknak a feladatellátási helyeknek a száma, ahol a program bevezetéseként a fogadóintézmények bemutatására került sor. Fontos látni, hogy ez a feladat elsődlegesen a küldő intézményé, de „szükség esetén” megosztható a fogadó helyekkel. Az IKSZ koordinátorok az interjúk során fogadószerkezeti felkészítésről ritkán számoltak be, ez általában nincs a látóterükben. A tanulók számára az iskola tudja legjobban elmagyarázni, hogy mit kell tenniük az iskolai közösségi szolgálat kapcsán. A legnagyobb számban 2 órát jelöltek meg a válaszadók. A 2 óra jól felosztható az általános felkészítés és az adott tevékenység között. A szóródás 1 és 5 óra között jelzi, hogy minden intézmény saját gyakorlatot alakított ki az elmúlt 8 év tapasztalatai alapján. 12 intézmény jelezte, hogy náluk 1-1 órát vesz igénybe a felkészítés és feldolgozás. Az 5 órát jelző oktatási intézményeknél 2-3, vagy 3-2 arányban jelölték meg a felkészítés és érzékenyítés arányát. Több feladatellátási helyen a felkészítés már az első tanítási napon elkezdődik. Előfordul, hogy már a beiratkozás alkalmával kapnak a szülők és a tanulók tájékoztatást az IKSZ részleteiről. Az első tanítási napon való felkészítés, azért követendő gyakorlat, mert ekkor még csak osztályfőnöki órák vannak és ez kiválóan alkalmas a tanulók ilyen irányú tájékoztatására, érzékenyítésére. Van, ahol ez játékosan, egy vetélkedő keretében történik a Kahoot alkalmazás felhasználásával, vagy nem is a koordinátor vagy osztályfőnök, hanem az iskolai szociális munkás tartja a felkészítést.

5.3. Feldolgozás, reflexió

A monitorozott intézményekben a reflexió nagyobb arányban maradt el, mint a felkészítés, de ez nem kizárólag a járványhelyzet miatt alakult így, 5 intézmény egyáltalán nem szervezett reflexiót, szerintük ez a tanuló egyéni feladata. A legtöbb intézmény arról számolt be, hogy osztályfőnöki óra keretei között került sor a reflexióra. A differenciált megvalósítás mutatja, hogy az iskolák szabadon, igényeik alapján alakítják ki a saját feldolgozási módjukat, gyakorlatukat.

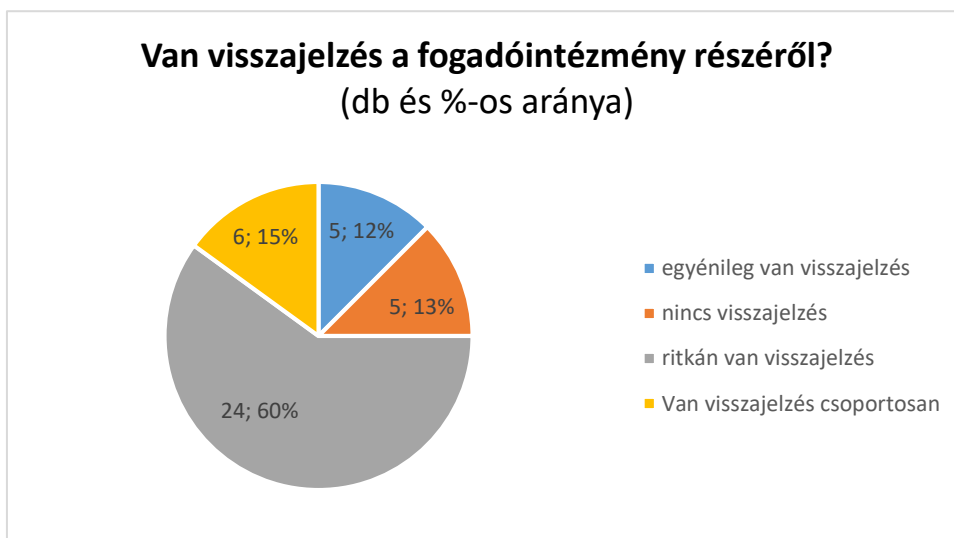

A tanulók, 40-ből 30 intézményben osztálykeretben, leginkább az osztályfőnöki órákon, dolgozzák fel IKSZ-en szerzett élményeiket. A tapasztalatok feldolgozását egyénre szabottan 6 iskola végzi. Az egyéb válaszok között szerepelt két jó gyakorlat. Az egyik arról szólt, hogy tanárok és szülők előtt szerveznek programzárást, ahol a tanulók beszámolnak tapasztalataikról. A másik esetében a különböző évfolyamok közti tapasztalatcserével kötik össze a reflexiót. Jó kezdeményezés, ahol az intézményben a gólyanapon a felsőbb éves tanulók beszámolnak az alsóbb éveseknek tapasztalataikról, ezzel egyszerre segítve az ő IKSZ felkészítésüket, illetve támogatva saját élményfeldolgozásukat. Az egyik intézményben a tanulók által

kitöltött „iskolai közösségi szolgálatot lezáró kérdőív” – is hasznos pedagógiai eszköz. Bizonyítja, hogy az egyéni feldolgozás is lehet hatékony jó szervezés mellett. A kérdőív 7 kérdést tartalmaz, a kérdések a közösségi szolgálat során szerzett konkrét élményekre, azok kompetenciafejlesztő hatásaira is rákérdeznek. Az utolsó két kérdés lehetőséget ad arra, hogy a tanulók anonim módon javaslatot tegyenek iskolájuk számára a szervezés, illetve diáktársaik számára a megvalósítás terén. A reflexió részeként nyitott mondatokat is be kell fejezniük: „A leginkább az tetszett a közösségi szolgálat teljesítése során, hogy.. A legkevésbé tetszett az iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatban, hogy...” Az így nyert információkat a koordinátor összegezi, és szükség esetén ezek alapján módosítják az IKSZ iskolai szervezését.

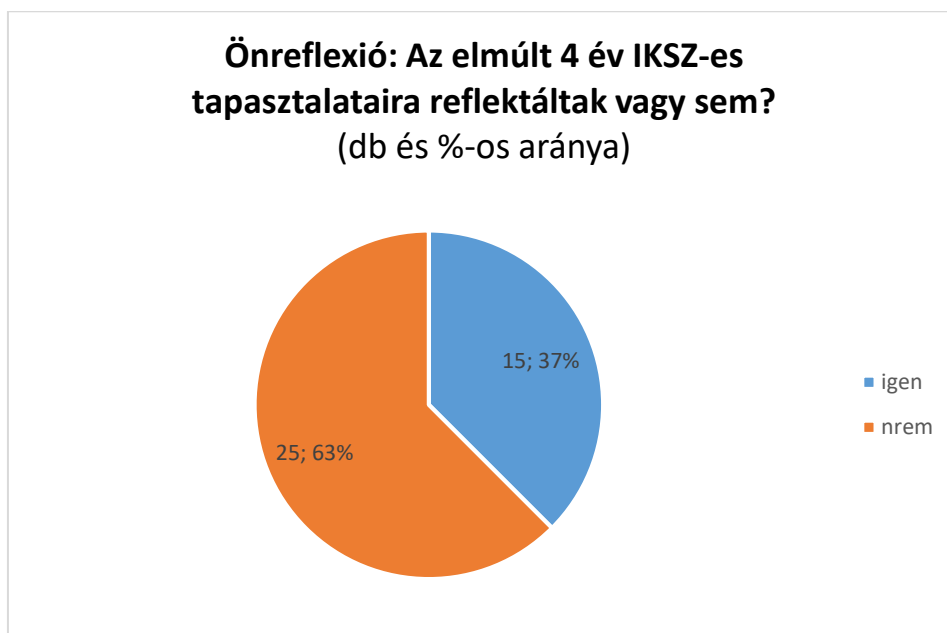
A 40 meglátogatott intézményből 14-ben szerveztek valamilyen ünnepélyes programzárást, ami a vizsgált intézményekben a reflexióval együtt zajlott és osztálykeretek között történt az oklevelek átadásával. A beszámolók alapján volt, ahol az élményfeldolgozás a 4 éves program záróeseménye, amire több intézmény meghívta a fogadószervezetek képviselőit is. Egy intézményben a 9. évfolyam tanulói számoltak be tapasztalataikról a leendő 9-es évfolyam tagjai előtt. Több intézményben az 50 óra feletti teljesítéseket osztályfőnöki, a 100 óra felettieket igazgatói dicsérettel jutalmazták.

5.4. Visszajelzés a fogadóintézmények részéről

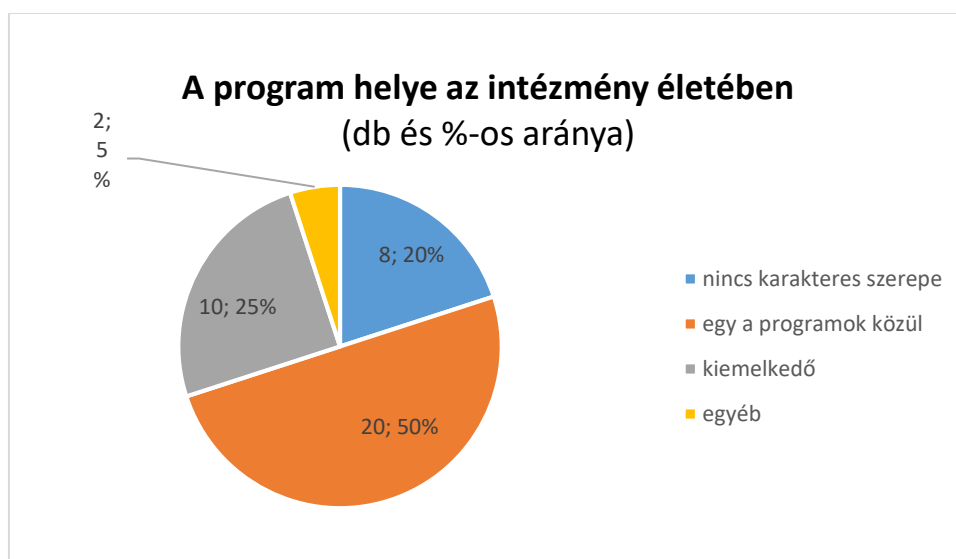
A fogadószervezetekkel való kapcsolattartás fontos eleme az IKSZ minőségbiztosításának. Itt derül ki, ha a tanulók nem jól végezték tevékenységüket, vagy éppen az, ha a fogadó fél elégedett volt velük. Ezen keresztül lehet kiszűrni azt is, ha a tanuló csak adminisztratív módon teljesítette feladatát. Egy intézmény jelezte csak, hogy szűrik a fogadó helyeket. Ahol nem megfelelő feladatokat kaptak a tanulók, azokkal megszüntették az együttműködést. A visszajelzéseknek nincs mindenütt kialakított rendszere, az intézmények beszámolóí alapján 24 iskolában ritka a visszajelzés. A beszámolók alapján az oktatási intézmények alapvetően pozitív visszajelzéseket kaptak a fogadószervezetektől. Egy esetben a fogadó fél tájékoztatta a küldő intézményt, ha a tanuló nem jelent meg a szervezett programon. Öt iskola kapott személyre szabottan visszajelzést a tevékenységekkel kapcsolatosan. A legtöbb esetben informális visszajelzés történt, e-mailben vagy telefonon.

5.5 A program helye az intézmény életében

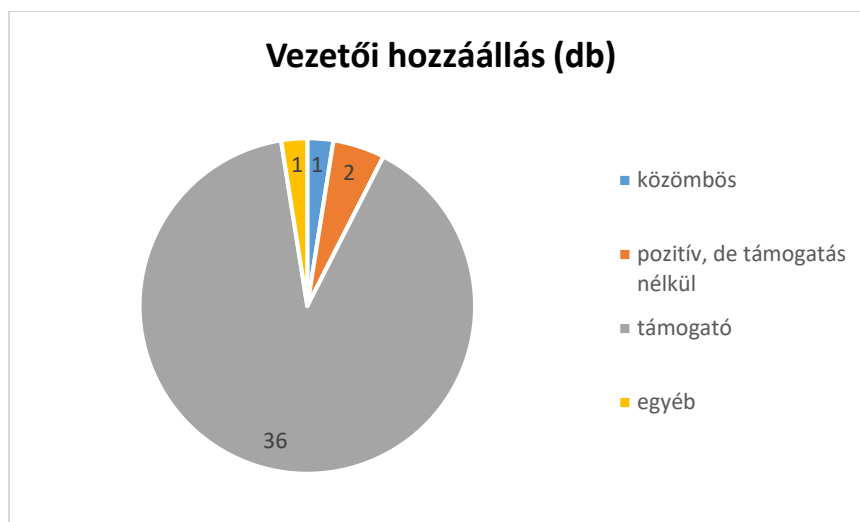
A közösségi szolgálatához való intézményi hozzáállás egyik paramétere, hogy fontosnak tartotta-e az iskola, hogy a tapasztalatok alapján változtasson a gyakorlatán. A monitorozott feladatellátási helyek 63%-a a tapasztalatai alapján, nem változtatott az IKSZ szervezésén.

Ahol történt változtatás, ott felismerték, hogy a pályaorientáció része az IKSZ, ezért igyekeztek olyan fogadóintézmények felé irányítani a tanulókat, amelyek ebből a szempontból fontosak számukra. 11 gimnázium a nevelőtestületi, osztályfőnöki értekezleteket említette, ahol a közösségi szolgálattal kapcsolatos tapasztalatokat összegezik és megbeszélik a többi kollégával. Egy iskola jelezte, hogy ennek alapján az eljárásrendjük is megváltozott.

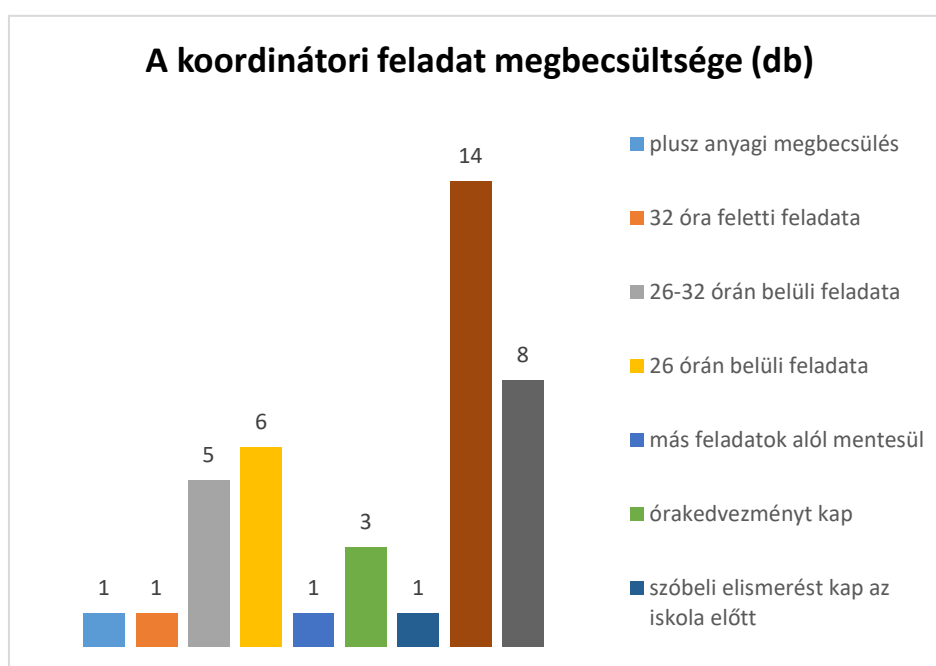

Mindenképpen jó jel, hogy az intézmények 25%-a kiemelkedő helyre tette az IKSZ-et. Ez előrelépés a korábbi monitorvizsgálatok tapasztalataihoz viszonyítva. Ugyan szubjektív megítélésről van szó, de ez mégis azt jelzi, hogy van, ahol érzékelik a nevelésbeli lehetőségeket a közösségi szolgálat szervezésében. Az intézmények 20%-ánál nincs karakteres szerepe az iskolai közösségi szolgálatnak. Reméljük, hogy a monitori vizsgálat ebben most tudott segíteni. Az iskolák 50%-a beépítette hétköznapijaiba az IKSZ-et, de csak úgy, mint bármilyen más programot. Az egyebet megjelölő 2 iskola a 25%-hoz sorolható, mert mindketten a program fontosságát hangsúlyozták nevelési szempontból. Az egyik az intézményi sajátosságokból kiindulva: „*Művészeti tanulóink ilyen jellegű munkavégzése különösen fontos iskolánknak.*”

5.6. Vezetői támogatás, a koordinátori munka megbecsültsége

Az intézmények önbevallása szerint a vezetői támogatás az iskolák 90 %-ában megvan. Az egyebet megjelölő Waldorf-iskola a tantervre hivatkozva jelezte, hogy „nem lehet a vezetés nem támogató”, hiszen a tantervükben szerepel a szociális gyakorlat. 1-1 intézmény vállalta, hogy intézményi vezetésük közömbös a programmal szemben, illetve pozitív a hozzáállásuk, de támogatás nélkül.

Tanulóságosak a válaszok a koordinátori munka megbecsültségére vonatkozóan. A válaszok nincsenek teljes összhangban a korábban a koordinátori óraszámokra adott válaszokkal. A 16 intézményből, amelyik jelezte, hogy a 26 órás időszávon belül végzi a koordinátor tevékenységét, csak 6 intézmény jelölte meg ugyanezt a választ ennél a kérdésnél is. 14 intézményben a tanév végén a koordinátornak szóban megköszönik a munkáját. A felmérés szerint csak 1 intézmény van, ahol anyagi juttatást is kap az IKSZ-es tevékenységéért a koordinátor. A 8 egyéb válasz az intézményvezető-helyettesek közül került ki, akik munkakörük szerint végzik, illetve 2 egyéb pedig, ahol nincs önálló koordinátor, hanem ez osztályfőnöki feladat.

5.7. A program szakmai alapelvei

A vizsgálatban résztvevő intézményeknek, a 12 alapelv közül 3 olyat kellett megnevezniük, amelyek náluk hangsúlyosan szerepet kapnak. 34 intézmény nevezte meg ilyennek a szabad választás, 23 a helyi közösség erősítés és 18 az anyagi érdektől való függetlenség elvét. Talán a szabad választás elvével kapcsolatos iskolai álláspontot jobban megértjük, ha idézzük két iskola által a kérdőívben leírtakat: „*Szinte az összes együttműködési megállapodás megkötését a diákok kezdeményezték.*”; „*A diákok saját maguk ajánlhatnak fogadószervezeteket, akikkel egyeztetés után együttműködési megállapodást kötünk.*” Tehát valóban megvalósul a tanulók szabad választása. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy az iskola koordinációja sok esetben teljesen esetleges vagy csak az adminisztrációra szorítkozik. Ebből a szempontból a nemzetközi mintákra utalva elmondható, hogy a magyar IKSZ a community service programhoz áll közel, ahol a szolgálat az elsődleges. Egyetlen iskola jelezte, hogy náluk csak az iskola által nyújtott együttműködési körből választhatnak a tanulók.

A második helyen, gyakoriság alapján a helyi közösség erősítése szerepelt. A meglátogatott intézmények kétféle megközelítésből értelmezték a helyi közösség fogalmát. Az egyik megközelítés kifejezetten az iskolát értette alatta. Az alapelvek kapcsán hadd idézzünk néhány konkrét választ a kérdőívből. A közösség erősítése számukra a következőt jelenti: „*Az iskolában végzett közösség szolgálat erősíti az iskolai közösséghez való tartozás érzését a tanulóknál.*” „*Többcélú intézmény lévén fontos az egységek segítése, korrepetálás, egészségnevelés.*” A másik megközelítés, a helyi közösség alatt, a tanuló, illetve az iskola lakóköznye-

zetét értette: „Diákjaink 50%-a vidéki, ezért ez nagy lehetőség azoknak, akik bejárnak, kényelmesebb az otthoni környezetben végezni a feladatokat.” „Az iskola egy nagy lakótelepen található, jó kapcsolatot ápolunk az itt található két általános iskolával és a könyvtárral. A közösségi, kulturális, sport rendezvények lebonyolítását segítjük. A város kulturális életében is részt veszünk: rendszeresen fellépnek a tanulók a városi ünnepségeken.”

Harmadik helyen az anyagi érdektől való függetlenség szerepelt: „Figyelünk arra, hogy a fogadószervezeteknél a tanuló olyan feladatot lásson el, amely az ő javára válik. A fogadószervezetnek ebből haszna nem származhat.” „Nem kötünk együttműködési megállapodást profitorientált szervezettel.” Sokatmondó, hogy a legtöbb intézmény által kiválasztott 3 alapelv mindegyike peremfeltételre vonatkozik és nem a pedagógiai tartalmakra. A legerősebb pedagógiai alapelvre, a kettős cél elvére, csak 7 támogató válasz érkezett. Voltak, akik saját tapasztalataik alapján fontosnak tartották ezt az alapelvet megjelölni: „Tapasztalat, hogy a diákok szívesebben jelentkeznek olyan programra, ahol nemcsak eltelik velük az idő. Ha sikerül élményeket biztosító programokat találni az a munkanaplókban is visszaköszön: élvezetesebb, életszerűbb tapasztalatokat, élményeket tudnak a gyerekek megnevezni. Egy-egy jó programnak gyorsan híre megy, beszélnek róla, a közönség értékrendjét is formálja.” „A közösségi szolgálatnak kijelölt célja a pályaorientáció is, vagyis egy-egy munkaterület mélyebb megismerése orientálhatja az adott szakma irányába a diákokat. Ez akkor valósulhat meg, ha valóban élményszerű programokban vehetnek részt. Több esetben előfordult az elmúlt évek során, hogy diákjaink olyan hivatást választottak, amit az IKSZ tevékenységük során ismertek meg.”

5.8. A program megvalósításának minősége

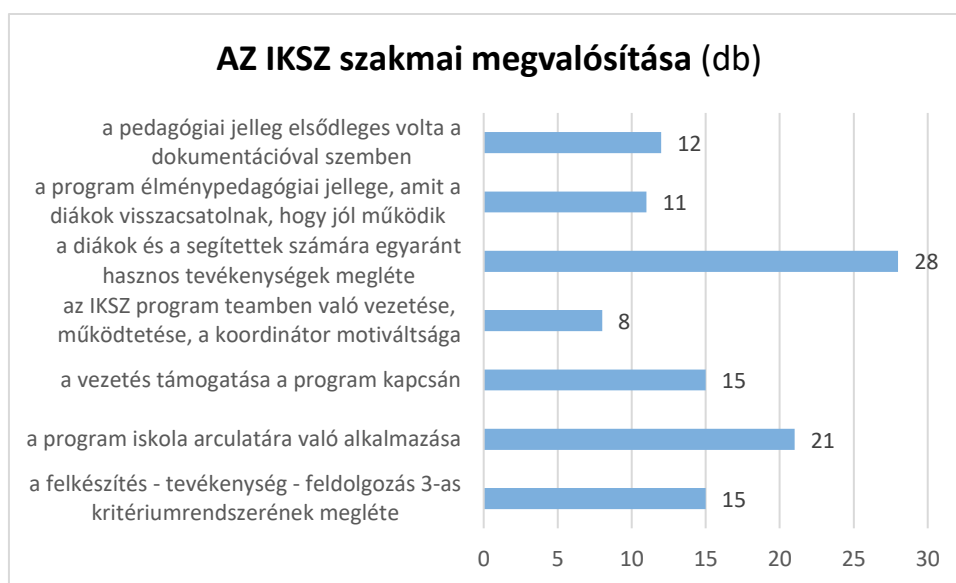
Az intézmények egy 6 fokú skálán értékelték az IKSZ megvalósulását saját intézményükben. A három alsó értéket egyik iskola sem használta: „a minimum követelményi szinten valósult meg”, „nem megfelelően valósult meg”, „nem valósult meg”. 75%-uk úgy ítélte meg, hogy jó színvonalú programot valósítottak meg, míg 3 intézmény kiválónak értékelte saját munkáját. Csak 7 intézmény volt ennél kritikusabb önmagával szemben. Legtöbb esetben a fogadószervezeten is múlik, hogy mennyire hasznos a tanuló számára a tevékenység, amibe bevonták.

5.9. Jó gyakorlatok az IKSZ-ben

A kérdőív keretében 21 intézmény jelölte meg, hogy rendelkezik jó gyakorlattal, de a szakértői vélemények alapján, már csak 5 intézmény esetén merült fel a jó gyakorlat fogalma. A kérdőívben feltüntettek csörgőlabda edzés megszervezését vak kortárs tanulókkal, az ökoiskolai programot, iskolai programok lebonyolításában és szervezésében való segítséget, papírgyűjtést, könyvtári segítséget, pályaválasztási programokban való segítséget, korrepetálást, reflexió szervezését, közösségi szolgálati napot, együttműködést gyógypedagógiai intézménnyel neveztek meg az intézmények jó gyakorlatként. A felsoroltak más iskolákban is megvalósítható programelemeket, mint a tanév első napján történő játékos felkészítést vagy

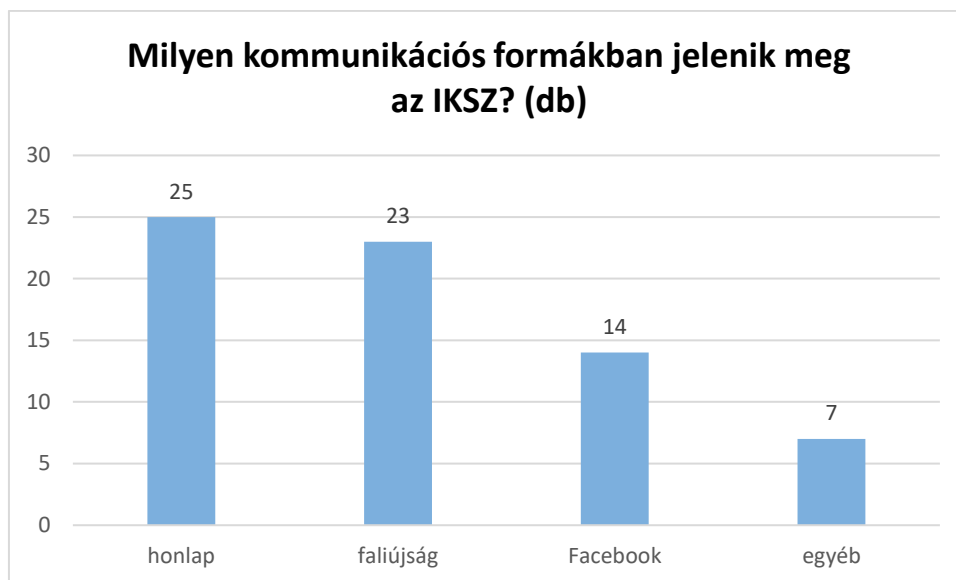
az élmények feldolgozásának kérdőíves támogatását. Vannak intézményen belüli tevékenységek, amelyek szintén a jó gyakorlatok körébe tarthatnak, és más intézmények számára figyelemre méltók lehetnek: ökoiskolai szemléletű udvartakarítás, informatikaoktatás idősseknek, alsósok korrepetálása. Fontos lenne kidolgozni a vírushelyzetre vonatkozóan is a jó gyakorlatok körét és azokat közzé tenni.

5.10. Az IKSZ szakmai megvalósítása

A válaszok alapján, a szakmai megvalósítás terén érzékelhető volt az intézmények közti különbség. 37% vagy annál kevesebb tartotta a saját programját az öt kritérium szempontjából megfelelőnek. Egy kiemelkedő szempontot, „a diákok és az általuk segítettek számára egyaránt hasznos tevékenységek”-et a monitorozott intézmények 70%-a jelölte meg igazként. 21 intézmény megjelölte az IKSZ intézményi arculathoz illesztését, ami nincs összhangban a korábbi azonos témában adott válaszokkal. A pedagógia jelleg elsődleges volta a dokumentációval szemben kritériumot, már csak 30% jelölte meg. A legalacsonyabb értéket a teamvezetés kapta, ezt már csak az intézmények 20%-a tartotta igaznak a saját programjára.

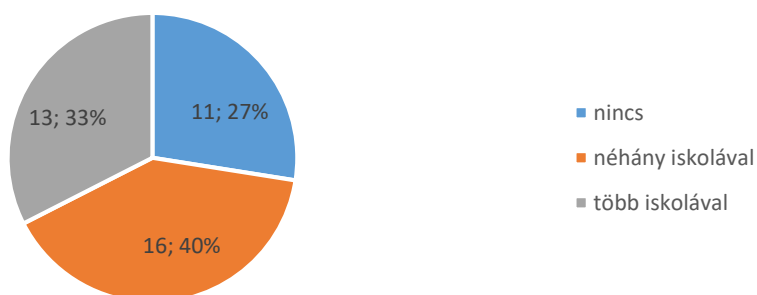
5.11. Az IKSZ kommunikációja az intézményben

A kommunikáció kiválasztásában elég szórta az iskolák gyakorlata a meglatogatott intézményekben. Az egyebet megjelölő intézmények felsorolták az iskolarádiót, a tájékoztató szórólapokat, a tanulóknak és a szülőknek kiküldött e-maileket. A beszámolókból kiderült, hogy több iskola vásárolt nyomdai készítésű közösségi szolgálati naplót, ami a tanulók számára megkönnyíti az órák összegyűjtését és méltóságot ad a feladat dokumentálásának. Több iskola számára az elektronikus napló vezetése is a kommunikáció része. Van, ahol minden tanuló elismerő oklevelet kap a teljesítés végén, ami megerősítő a számukra. A legtöbb közép fokú oktatási intézményben a különböző kommunikációs eszközöket párhuzamosan használják, mivel nem minden tanulónak van Facebook profilja, ezért az információk felkerülnek párhuzamosan a honlapra és a faliújságra és Instagramra is. A tapasztalatok szerint a honlap statikussága miatt leginkább a pedagógiai program, a fogadóintézményi lista és a formanyomtatványok közzétételére alkalmas. A válaszok kis száma azt is jelzi, hogy vannak oktatási intézmények, ahol csak az elektronikus naplóban dokumentálják a közösségi szolgálatot, és kommunikációt nem kapcsolnak ehhez a kötelező feladathoz.

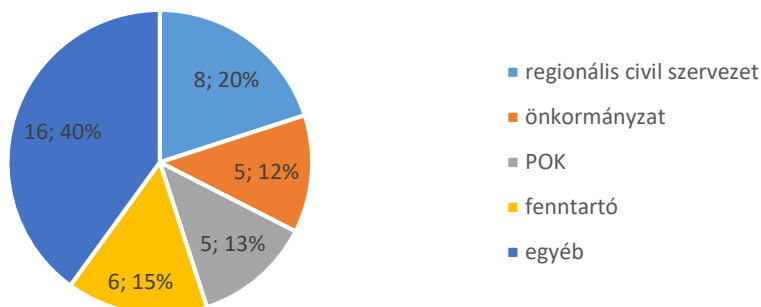
5.12.-Hálózatosodás az IKSZ szervezése során

Vannak-e más iskolákkal az IKSZ teljesítésével összefüggő kapcsolataik? (db és %-os aránya)

Az iskolák 40%-ának van más oktatási intézménnyel szakmai kapcsolata az IKSZ feladatok megvalósítása során. 13 gimnázium pedig több oktatási intézménnyel is tart kapcsolatot. A korábbi évek vizsgálatai alapján feltételezhető, hogy több iskola tanulói vesznek részt központilag, például az önkormányzat által szervezett programokban,

Van-e a környezetében az IKSZ teljesítését segítő, koordináló szervezet? (db és %-os aránya)

Az IKSZ szervezését támogató szervezetként 5 intézmény 4 Pedagógiai Oktatási Központot nevezett meg. A POK-ok természetes szakmai partnerei helyben az iskoláknak. Ezt a szakmai jó gyakorlatot érdemes lenne tovább építeni. Az önkormányzatok hasonlóan helyi partnerei az oktatási intézményeknek. A támogatóként megnevezett önkormányzatok közül a szombathelyi kiemelkedik azzal, hogy itt 1 éve külön munkatárs segíti az IKSZ szervezését. Az IKSZ megvalósítását támogató fenntartóként 6 meglátogatott intézmény nevezett meg 2 egyházi fenntartót és 4 tankerületet. A monitori beszámolók alapján a koordinálás alatt a válaszadók azt értették, hogy a megjelölt szervezetek valamilyen IKSZ-szel kapcsolatos programot már nyújtottak az illetékességi területükön működő intézmények számára.

8 intézmény volt, amelyik jelezte, hogy ismer regionális civil szervezetet a környezetében, amelyik segíti az IKSZ-et. 16 intézmény viszont egyéb országos szervezeteket jelölt meg úgy, mint Máltai Szeretet Szolgálat, Magyar Vöröskereszt, Karitás, Gyermekjóléti Szolgálat. Volt köztük 4, amelyik azt jelezte, hogy az iskola maga szervezi a tevékenységeket.

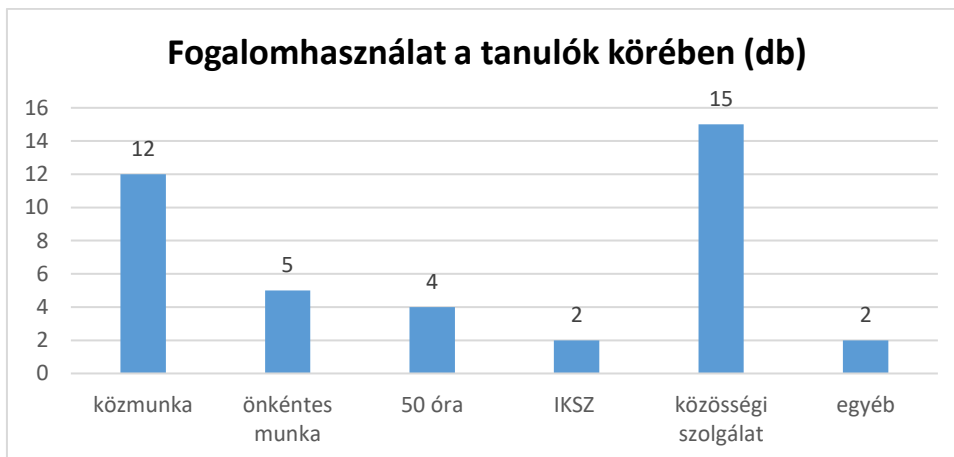
5.13. Az IKSZ megvalósítását hátráltató tényezők

A válaszadók hátráltató tényezőként egyértelműen a járványt jelölték meg elsőként, egyértelműen jelezték, hogy a járvány idején csökken a fogadószervezetek száma és ezzel a tevékenységek lehetősége. Amíg az iskolákban jelenléti oktatás folyt, addig volt lehetőség az iskolán belüli teljesítésre. Az iskolák tantermen kívüli digitális oktatásra való átállásával ez is nehezebbé vált, bár az online térben történő teljesítés viszont gyakoribb lett. A második legtöbbször szereplő válasz a motiváció hiánya volt, ami azt jelzi, hogy a felkészítés és érzékenyítés hatékonyságán még javítani kell. Ha a tanuló jól fel van készítve, motiváltabb lesz a tevékenységek teljesítésében, mintha felkészítés nélkül, teherként éli meg a közösségi szolgálatot. Érdekes, hogy a sokszor veszélyeztető elemként emlegetett adminisztráció sokadik helyre szorult vissza 7 említéssel. Az említések számát tekintve a nagy tanulólétszám (9) és a fogadó helyek kapacitásának hiánya (8) megelőzi.

5.14. Az IKSZ megnevezése pedagógusok és tanulók körében

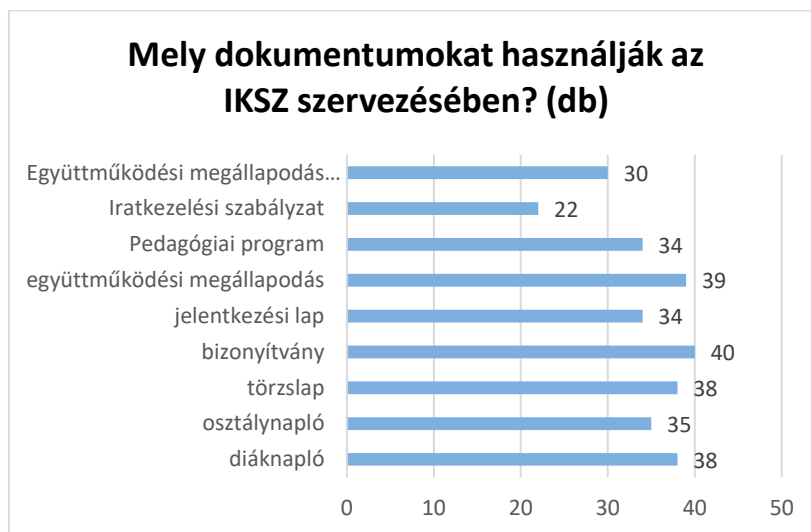

A közmunka megnevezés majdnem elérte a közösségi szolgálat gyakoriságát, előfordul még önkéntes munka (5), 50 óra (4), IKSZ (2). A beszámolók alapján gyakrabban használják a közmunka, 50 óra kifejezéseket a tanulók, mint ahogy azt a pedagógusok az online kérdőívben jelezték. Van, ahol egyedi neve lett a közösségi szolgálatnak: „Közi”, szeretetszolgálat vagy szociális gyakorlat. A szeretetszolgálat a Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium révén elterjedt elnevezés az egyházi iskolák körében, az utóbbi pedig a Waldorf-intézményekben tantervi feladatként megjelenő 72 órás program hivatalos neve.

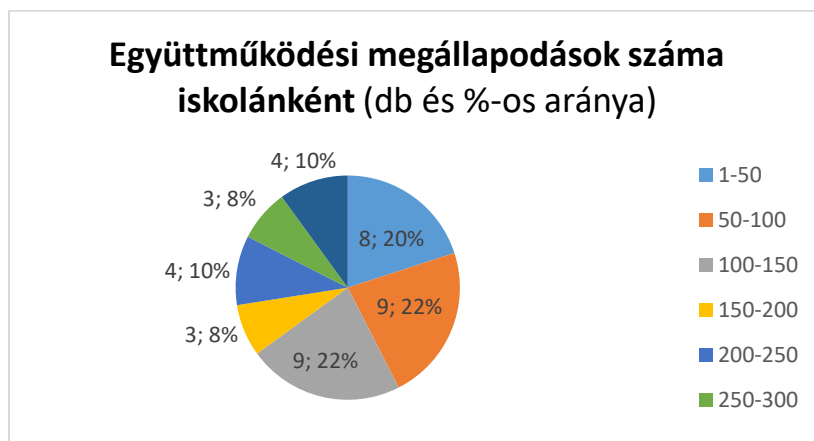
6. Az IKSZ szervezésének, lebonyolításának és teljesítésének dokumentumai az iskolákban

6.1. Az intézményen belüli dokumentumok

Az iskolai közösségi szolgálat dokumentálására a vizsgálatba bevont valamennyi intézményben kialakult a megfelelő gyakorlat. A legnagyobb hiányosság az iratkezelési szabályzat terén volt tapasztalható. 10 meglátogatott intézmény nem követte a jogszabályi változásokat, miszerint a tevékenységeknek is kell szerepelniük az együttműködési megállapodásokban. 6 monitorozott intézményben a pedagógiai program nem tartalmazta az iskolai közösségi szolgálatot, illetve 6 nem használt jelentkezési lapot. Több iskola jelezte, hogy feleslegesnek ítélik a jelentkezési lapot, illetve nehézkes az összegyűjtésük. A látogatásokon felhívták az intézmények figyelmét arra, hogy a szülők egyetértő nyilatkozata nélkül nem kezdhető meg a tevékenységek szervezése. Minden meglátogatott intézmény bejegyzi a teljesítéseket a bizonyítványba. Az egyetlen intézmény, amelyik nem tudta bemutatni az együttműködési megállapodásokat, jelezte, hogy azokat az önkormányzat tárolja. Ahol közösségi szolgálati naplót nem használnak, ott kinyomtatott lapra vezetik a tanulói teljesítéseket.

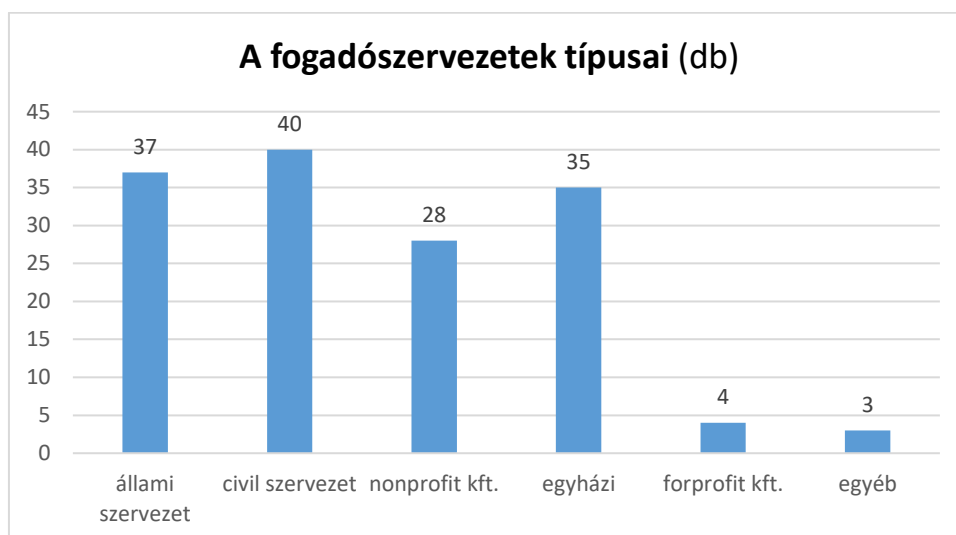
6.2. Együttműködési megállapodások

Az együttműködési megállapodások szóródásának mértéke intézményenként aránylag egyenletes eloszlást mutat. Általában 50 és 150 között mozog, a legkevesebb partnerrel rendelkező intézménynek 4 együttműködési megállapodása van. 200 fölötti megállapodással rendelkezik 11 gimnázium. A mostani vizsgálat is alátámasztotta, hogy az iskolai tanulói létszám függvénye a fogadószervezetek száma.

A legtöbb együttműködési megállapodással rendelkező két Vas megyei feladatellátási helynek közel 1300 fogadószervezete van. A polgármesteri hivatalban működik a Vasi Diák Községi Szolgálat. Ez a szervezési forma nagyon sok lehetőséget teremt a tanulók számára meggyeszte. A partnerek számának általános növekedése nemcsak a lehetőségek növekedését jelenti, hanem sok esetben azt is, hogy a monitorozott gimnáziumok már nem élő szerződések is beleszámoltak az együttműködési szerződések számába. Amikor valaki a lakhelyén teljesíti a közösségi szolgálatot, a fogadószervezettel az oktatási intézmények általában automatikusan megállapodást kötnek, de van ahol csak 5 tanuló fogadását követően teszi meg ezt. A magas számú együttműködés nem segíti a koordinátor közvetlen, érdemi kommunikációját a fogadóintézményekkel.

6.3. A fogadószervezetek típusai

A 40 feladatellátási hely mindegyike kapcsolatban áll civil szervezetekkel a vizsgált 8 iskolai közösségi szolgálati tevékenységi területen. A második helyen az állami fogadó helyek állnak, a küldő intézmények 92% tart velük kapcsolatot. A diagram harmadik helyén látható, hogy a monitorozott feladatellátási helyek 87%-ának van egyházi szervezettel is fogadóintézményként kapcsolata.

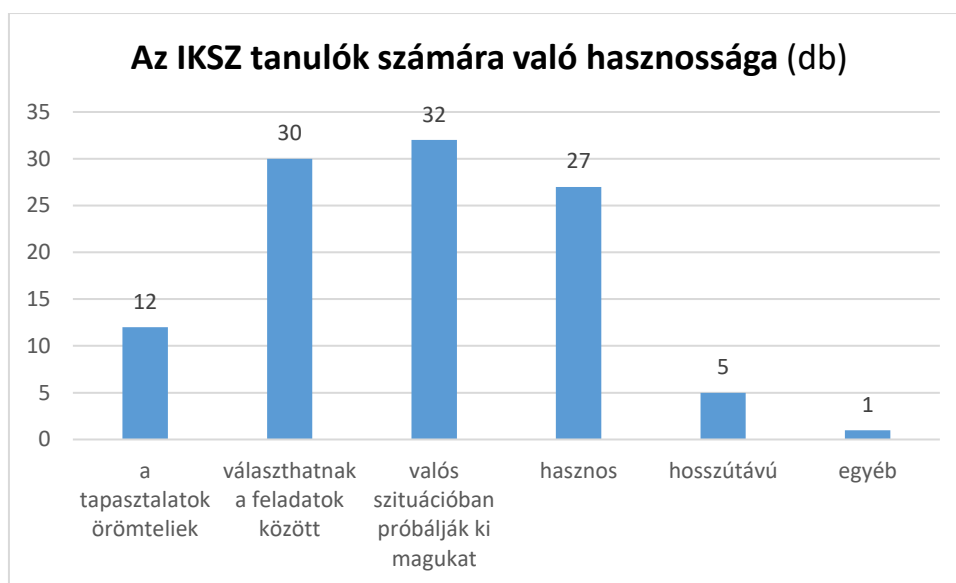
A forprofit kft-k fogadószervezetként nem jöhetnek szóba, ennek ellenére 4 intézmény jelezte az ilyen típusú kapcsolatait. Ez jogilag nem lehetséges. Fontos tudatosítani, hogy a jogszabályok nem teszik lehetővé az ilyen típusú kapcsolatokat. 20/2012. évi EMMI rendelet 133.§ (1) bekezdés: „A középiskola feladata és az intézmény vezetőjének felelőssége a tanuló választása alapján az iskolai közösségi szolgálat megszervezése állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetnél, középiskola magánszeméllyel kötött megállapodása alapján magánszeméllynél vagy saját intézményben.”

Magánszemélyekkel kötött megállapodásokról a feladatellátási helyek nem számoltak be, pedig a járvány idején különösen fontos lenne kihasználni ezt a lehetőséget. Az önkormányzatok is gyűjtik jelenleg az ilyen feladatokat.

Az egyéb kategóriába sorolta 3 intézmény a sportegyesületeket és önkormányzatokat.

7. A tanulók véleménye

A tanulók véleménye az IKSZ-szel kapcsolatosan vegyes képet mutat, mivel az intézmények önállóan döntöttek el, hogy mely tanulóikat delegálták az interjúkra. Néhány feladatellátási helyen a közösségi szolgálat iránt érdeklődők közül választották ki az interjúban résztvevő tanulókat. Az intézmények többsége vegyesen állított össze csoportot az évfolyamok és a teljesített órák tekintetében. Az interjúk alapján reális képe van a tanulóknak az általuk végzett közösségi szolgálatról, a küldő intézmény lehetőségeiről. Többen jelezték, hogy az otthoni tanulási idejükből vesz el az IKSZ. Fontos volt emlékeztetni a tanulókat arra, hogy a szociális kompetencia fejlesztése nem valósul meg a tantárgyi oktatásban, míg az IKSZ erre egy lehetőség.

A 40 meglátogatott intézményből 32 szerint a tanulók valós szituációkban próbálják ki magukat. 30 intézményben a tanulók választhatnak a feladatok közül, a szabad választás elvét 34 intézmény tartotta sajátjának. A legmeglepőbb talán az, hogy a hosszútávú feladatokat csak 5 intézmény jelölte meg. Ebből arra lehet következtetni, hogy sok esetben a tanulók ad hoc feladatokban vesznek inkább részt. A hasznosság megítélése 68%-os volt. Mindez azt jelzi, hogy esetleges és ritkán standardizált feladatokba vonják be a tanulókat. Minden nehézsége mellett azt is jó látni, hogy a tanulók egy része számára valóban élményt jelent az IKSZ, miként ezt két tanuló megfogalmazta reflexiójában:

„Az utóbbi pár évben bevezették, hogy a diákoknak kötelezően 50 órát foglalatzkodniuk kell különböző közösségi helyeken, illetve programokon. Ez hasznos lehet a diákok számára, mert sokan mondják, hogy a gimnázium nem készít fel a valódi életre, hiszen a tanárok megadott ütemben kell, hogy haladjanak, tehát nincs idő az igazi, fontos, nagybetűs életben felállított követelményekre. Ennek a kötelező közösségi szolgálatos előírásnak a segítségével találkozhatunk számos olyan körülménnyel, mely hasznos lehet a későbbi életünk mindennapjainak élésére. Ezalatt nem pont azt értem, hogy könnyebben tudunk vizet osztogatni, hanem megtanulunk türelmesen bánni az emberekkel, megtanuljuk elfogadni a másikat olyannak, amilyen és könnyebben megérthetjük őket különböző gondokkal kapcsolatban is.”

„Azt éreztem, mindenhol örömmel fogadták az extra segítséget és igyekeztek ezt a tudunkra is adni, hol kedves szavakkal, hol ingyen ebéddel. Annak is kifejezetten örültem, hogy bármit csináltam, a munkám gyümölcsét azonnal lehetett látni. ... Merj belevágni az ismeretlenbe! ... Próbálj ki minél több mindent. Nem tudhatod mikor lesz még egyszer lehetőség belekóstolni bizonyos tevékenységekbe. Vannak, amikre még álmodban sem gondoltad, hogy tet-szene, vagy akár fordítva. ... Ugyan nem pénzért dolgoztam, de őszintén szólva nem bánom egy cseppet sem. Az újonnan szerzett élményeket és a tényt, hogy tehettem valamit másokért, csakúgy, mint magamért kielégítő fizetségnek érzem.”

8. Javaslatok

1. A Pedagógiai Oktatási Központ munkatársait a továbbiakban is érdemes bevonni a monitori látogatások lebonyolításába. Javasolt tovább erősíteni az IKSZ támogatását a pedagógiai.-szakmai szolgáltatás keretein belül, előadások képzések szervezésével, tanácsadással.
2. Az IKSZ 8 területéhez készült ajánlások felhasználásával specifikus online képzési anyagok készülhetnek az iskolai koordinátorok, osztályfőnökök munkájának támogatására.
3. Az online és személyes látogatások kiválóan működtek az intézmények kérései alapján. Érdemes ezt a gyakorlati tapasztalatot felhasználni a következő év monitori interjúk megszervezésénél.

9. A 2020 évi jó gyakorlat

A Nemzeti Pedagógus Kar a monitori látogatások tapasztalatai alapján a **Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnáziumot** (OM 033653, Nyíregyháza, Széchenyi u. 6.) díjazza kiemelkedő közösségi szolgálati programja elismeréseként.

A látogatások során számos jó gyakorlat elemmel, illetve jó kezdeményezésekkel találkoztak a vizsgálatot végző pedagógusok.

MONITORI BESZÁMOLÓ az Iskolai Közösségi Szolgálat programról

TEAMS megbeszélés időpontja:2020.10.21.

Résztvevők:

Intézményvezető: Torda István Tamásné Nagy Ildikó

IKSZ koordinátor: Dr. Czakóné Olesnyovics Veronika

Tanulók: 4 tanuló (10. évfolyam 2 tanuló, 11. évfolyam 1 tanuló, 12. évfolyam 1 tanuló)

OH-monitor: Oroszváriné Gál Gabriella

NPK-monitor: Szalainé Bíró Katalin

Statisztikai adatok:

	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.	hátrányos helyzetű és SNI tanulók létszáma	bejáró tanulók létszáma	kollégista tanulók létszáma
A tanulók létszáma	135	115	131	126	4	75	132
Teljesített óraszámok átlaga	2	30	20	2			
Felmentett tanulók létszáma	0	0	0	0			

A Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnáziumban hagyománnyá vált, hogy az IKSZ-es koordinátori szerepet az intézményvezető-helyettes tölti be. A látogatás során tájékoztatást kaptunk arról, hogy az intézményvezetői és a helyettesi tisztséget betöltő személyek nem olyan

régén kerültek vezetői pozíciókba. Az idő rövidsége ellenére a segítő és támogató együttműködés jellemzi a vezetők kapcsolatát. A Team-es megbeszélés során a koordinátor lelkesen, példaértékűen beszélt az Iskolai Közösségi Szolgálatról, a tanulók aktivitásáról.

A tanulók teljesítését igazoló dokumentumokat a jogszabályi előírásoknak megfelelően vezetik az intézményben. A szülők és a tanulók az iskola honlapján is közzétett szabályzatból tájékozódhatnak az IKSZ dokumentumairól, a jogszabályi háttérrel és a teljesítés – iskolában alkalmazott - részletes szabályairól is. A 2020/2021-es tanév Munkatervében az osztályfőnöki munkaközösség feladatai között havonkénti lebontásában a közösségi szolgálat is szerepel. A Házi rend tartalmazza a jogszabályi hivatkozást, megtalálható a honlapon SZMSZ-es szabályzat is.

A közösségi szolgálatba történő jelentkezéskor a tanulók a Jelentkezési lapon bejelölik azokat a területeket, amelyeken teljesíteni szeretnék az 50 órát. A jelentkezési lapokat osztályokra lebontva tárolják. A dokumentum sablonjaként használják az oktatas.hu oldalon lévő mintát. A video- és fénykép készítéséhez Hozzájáruló nyilatkozatot kell kitöltenie a tanulóknak és a szülőknek egyaránt. Több esetben a tanulók/szülők elzárkóznak a digitális kép készítésétől.

Az intézmény saját IKSZ-es naplóval rendelkezik, amely 40 rubrikát tartalmaz. A teljesített óraszámokat az osztályfőnökök a Kréta naplóban adminisztrálják.

A koordinátor munkáját 16 osztályfőnök és három NOKS-os kolléga segíti. A koordinátor e-mailben tartja a kapcsolatot az osztályfőnökökkel. Az adminisztratív feladatokat az osztályfőnök látja el.

Az érettségi vizsga megkezdése előtt az intézményvezető minden tanuló számára külön igazolást állít ki a teljesített órákról (mely sok esetben meghaladja a kötelező 50 órát) a kötelező dokumentumokban történő rögzítés mellett.

Az IKSZ bevezetésekor az előző intézményvezető-helyettes – aki egyben a koordinátor is volt – vette fel a kapcsolatot a partnerintézményekkel. Az intézmény nyitott a külső megkeresésekre a szervezetek, vagy a tanulók elképzelési alapján. A tanulók a közösségi szolgálatot szívesebben teljesítik csoportosan, közösség-és csapatépítő jelleggel. A koordinátor a bevezető óra során felhívja a tanulók figyelmét arra, hogy a lehetőségek közül pályaorientációs céllal, minél több helyen próbáljanak közösségi szolgálatot teljesíteni.

A tanulók – elmondásuk alapján - szeretnek részt venni az IKSZ-es programokon. Az intézmény 220 partnerintézménnyel áll kapcsolatban. A partnerintézményekkel való megállapodás az alapelvek figyelembevételével történik.

A lehetőségek sokszínűsége miatt, valamint a vezetői és koordinátori példaértékű attitűdnek köszönhetően, a tanulók többsége nem csak egy teljesítendő kötelező feladatnak tekinti IKSZ-ben való munkát. Szívesen vesznek részt a feladatokban, érzik ennek a tevékenységnek a személyiségformáló hatását, a hasznosságát. A tanulók az 50 órás teljesítést IKSZ-ként, illetve Közösségi Szolgálatként emlegetik.

A monitori interjú során a tanulók lelkesen, nyitottan, élményekkel teli módon nyilatkoztak tapasztalataikról. A 220 partnerintézmény közül személyiségüknek megfelelően választhatnak a tevékenységek között. Látókörük szélesítése és empatikus készségük fejlesztése kapcsán legtöbbször a jótékony célú rendezvényen való közreműködést emelték ki. Véleményük alapján az 50 órás közösségi szolgálat segíti a szociális készségük fejlődését, a pályaorientációt, kapcsolatok építését, tapasztalatszerzést ügyek intézésében. A megvalósítást, a gondlós munkát is maximálisan értékelték a tanulók.

A tevékenységekkel kapcsolatban pozitív élményről számoltak be általában, egy tanuló említette, hogy az elvállalt szórólap-osztás az egyik élelmiszerboltban, nem illeszkedett az egyéniségéhez, ezt inkább nem vállalja majd máskor.

„Kamuteljesítésről” csak más városban iskolába járók esetében hallottak a tanulók. A megkérdezett tanulók igazságtalannak tartják a teljesítés nélküli igazolás kiadását.

Az IKSZ teljesítését a vezetőség elsősorban a 9. és 10. évfolyamon ajánlja. A magasabb évfolyamokon a hangsúly a továbbtanulásra való felkészülésen és a nyelvvizsgák megszerzésén van inkább. Az érzékenyítés megtörténik 9. évfolyamon. Később, a teljesítés lezárásakor és szülői értekezleten is beszámolhatnak tapasztalataikról a tanulók.

Az intézményen belüli tevékenységek közül a koordinátor a környezet- és természetvédelmi területen a hulladékgyűjtés, az udvartakarítás, a terem-és kerítésfestés a közösségépítés, a környezeti nevelés fontosságára hívja fel a figyelmet. Az intézmény szerepet vállal az iskolai (bál, szalagavató) és iskolán kívüli rendezvényeken is, ahol a szociális érzékenyítés, szolidaritás, hagyományörzés és az aktív állampolgárságra való nevelés kap központi szerepet. Az iskolán belül 15 órát teljesíthetnek a tanulók.

A tanulók körében a szabadtéri programok közül, az Állatpark által felkínált kutyasétáltatás és egyéb ott végzett tevékenység is nagyon népszerű. Az állatok iránti szeretet mellett a külföldiekkel történő nyelvi kommunikációra való lehetőség, a látókörük bővülése és önállóságuk erősödése is szerepet játszik a választásban. A tanulók érdeklődésüknek megfelelően megismerkedhetnek másokkal, így a helyi közösség elve, a szabad választás elve és a változatosság elve is teljesül. Az Állatparkban végzett tevékenység népszerűségét támasztja alá, hogy vannak olyan tanulók, akik a közösségi szolgálat kötelező óráinak teljesítése után is folytatják tevékenységüket, már önkéntesként.

A kiemelkedő óraszámot teljesítő tanulók osztályfőnöki dicséretet kapnak, de vannak olyan tanulók, akik több mint 200 órát teljesítettek, ők igazgatói dicséretben részesültek. A kiemelkedő tanulók a 12. évfolyamon könyvjutalmat, oklevelet kapnak.

A monitori interjú során több jó gyakorlattal találkoztunk. Az érzékenyítés, a bevezetés órái alatt a tanulók megismerik a közösségi szolgálat megszervezésével és megvalósításával kapcsolatos fontos szabályokat. Ezek elsajátítását játékos feladatokkal is segítik, majd ellenőrzik. Erre egyik jó példa a Kahoot alkalmazással bonyolított verseny, amelynek segítségével a tanulók észrevétlenül is elsajátítják a fontos tudnivalókat.

Az órák teljesítését az osztályfőnökök és a koordinátor is figyelemmel kíséri. A tanulók tapasztalatait a közösségi szolgálat zárásakor megvalósított foglalkozásokon, a tanulók által kitöltött kérdőív – „Az iskolai közösségi szolgálatot lezáró kérdőív” – segítségével is összegyűjtik. A kérdőív 7 kérdést tartalmaz, amely a közösségi szolgálat során szerzett élményekre, az ebből merített célokra, javaslattételekre vár választ a tanulóktól anonim módon. Különösen érdekes a „*A leginkább az tetszett a közösségi szolgálat teljesítése során, hogy... A legkevésbé tetszett az iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatban, hogy...*” nyitott mondatok, amely kitöltésekor a tanulók élményeiket és észrevételeiket fogalmazzák meg. Az így nyert információkat összegezik és szükség esetén módosításokat eszközölnek a szükséges területen.

A tanulók válaszai is alátámasztják a fentebb leírt hozzáállásukat az IKSZ-el kapcsolatban. Az intézményben minden évben készítenek Évkönyvet, melyben külön fejezetben számolnak be az IKSZ során végzett tevékenységről. Megjelenítik az IKSZ-es tapasztalatokat, élményeket, a teljesített óraszámokat. A beszámolót képek és a partnerektől érkező visszajelzésekről készült fotók is színesítik. Ez példaként szolgálhat az alsóbb éves tanulóknak és

elismerést jelent a teljesítésben részt vevő tanulók számára. A könyvben megjelenő statisztika alapján jól látható az 50 óra felett teljesített tanulók létszáma is. A partnerintézmények felsorolása mellett egy-egy esemény pillanatképének megörökítését is közkinccsé tették. Sajnos a COVID-19 miatt a tavalyi évben nem jelent meg a kiadvány.

A Közösségi Szolgálatot teljesítő tanulók fényképeit Facebook-on, a honlapon lévő Galériában, az Instagramon, a Diákújságban is közzéteszik.

Az interjú során a koordinátor lelkesen beszélt az IKSZ fontosságáról. A közösségi szolgálattal kapcsolatos elhivatottsága minden megnyilvánulásában felfedezhető volt. Láthatóan elkötelezett a feladattal kapcsolatban és ez a hozzáállása tükröződik a tanulók véleményében is. A siker kulcsa a hatékony és sokszínű együttműködés az osztályfőnökök, a segítők és a tanulók között.

Járványhelyzet:

A COVID-19 részben akadályozta a jól működő közösségi szolgálat teljesítését. Mivel a tanulók általában már a 10. osztály végére teljesítik az 50 óra nagy részét, így a közösségi szolgálat szempontjából a tavalyi 12. évfolyamos tanulóknak nem jelentett problémát a járványügyi helyzet. Egy-két tanuló esetében a problémát, az iskolában teljesített feladatokkal küszöbölték ki. A lezárás viszont nem valósulhatott meg a korábban megszokott módon. Ebből okulva, a koordinátor az idei tanévben előrelátóan felkészült arra, hogy a 12. évfolyamon, azokban az osztályokban, ahol teljesítették az óraszámokat, a lezárás minél hamarabb megtörténjen.

A 2019/2020-as tanév kilencedikes tanulói tavasszal nem tudtak közösségi szolgálatot teljesíteni, nyáron pótolták a teljesítést. Az idei év tapasztalata az, hogy a járványügyi helyzet miatt csökkent a programok száma, kevesebb lehetőségük van a tanulóknak kulturális területen teljesíteni az órákat. A tanulók és a fogadó szervezetek tartanak a vírus terjedésétől, az intézmény és a szülők sem preferálják a részvételt.

Kelt: Nyíregyháza, 2020.10.29. Készítette:

Oroszváriné Gál Gabriella és Szalainé Bíró Katalin

Melléklet: A látogatott iskolák jegyzéke
A 2020-ban vizsgált intézmények

Megye	Település	Intézmény neve	Fenntartó
Bács-Kiskun	Kecskemét	Kecskeméti Katona József Gimnázium	tankerületi központ
Bács-Kiskun	Kecskemét	Kecskeméti Bólyai János Gimnázium	tankerületi központ
Baranya	Pécs	Pécsi Árpád Fejedeleme Gimnázium és Általános Iskola	tankerületi központ
Baranya	Pécs	Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola	tankerületi központ
Békés	Békéscsaba	Békéscsabai Belvárosi Általános Iskola és Gimnázium	tankerületi központ
Békés	Békéscsaba	Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium	országos nemzetiségi önkormányzat
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Hámori Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	alapítvány
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Avasi Gimnázium	tankerületi központ
Budapest	Budapest	Szerb Antal Gimnázium XVI. Kerület	tankerületi központ
Budapest	Budapest	II. Rákóczi Ferenc Gimnázium II. kerület	tankerületi központ
Csongrád-Csanád	Szeged	Szeged és Térsége Eötvös József Gimnázium, Általános Iskola	tankerületi központ
Csongrád-Csanád	Szeged	Szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium	tankerületi központ
Fejér	Székesfehérvár	Gorsium Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium	alapítvány
Fejér	Székesfehérvár	Székesfehérvári Vasvári Pál Gimnázium	tankerületi központ
Győr-Moson-Sopron	Győr	Prohászka Ottokár Orsolyita Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda	egyházi jogi személy
Győr-Moson-Sopron	Győr	Szabadhegyi Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium	tankerületi központ
Hajdú-Bihar	Debrecen	Svetits Katolikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	egyházi jogi személy
Hajdú-Bihar	Debrecen	Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája	állami felsőoktatási intézmény
Heves	Eger	Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium	tankerületi központ
Heves	Eger	Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Kollégium	egyházi jogi személy

Megye	Település	Intézmény neve	Fenntartó
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	Szolnoki Széchenyi István Gimnázium	tankerületi központ
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	Verseyhy Ferenc Gimnázium	tankerületi központ
Komárom-Esztergom	Esztergom	Dobó Katalin Gimnázium	tankerületi központ
Komárom-Esztergom	Komárom	Komáromi Jókai Mór Gimnázium	tankerületi központ
Nógrád	Pásztó	Mikszáth Kálmán Gimnázium és Kollégium	tankerületi központ
Nógrád	Salgótarján	Uzoni Péter Gimnázium és Általános Iskola	egyházi jogi személy
Pest	Érd	Érdi Vörösmarty Gimnázium	tankerületi központ
Pest	Sziget-szentmiklós	Szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium	tankerületi központ
Somogy	Kaposvár	Kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium	tankerületi központ
Somogy	Kaposvár	Nagyboldogasszony Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	egyházi jogi személy
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnázium	tankerületi központ
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	állami felsőoktatási intézmény
Tolna	Bonyhád	Bonyhádi Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	tankerületi központ
Tolna	Dombóvár	Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium	tankerületi központ
Vas	Szombathely	Boldog Brenner János Gimnázium	egyházi jogi személy
Vas	Szombathely	Szombathelyi Kanizsai Dorottya Gimnázium	tankerületi központ
Veszprém	Veszprém	Vetési Albert Gimnázium	tankerületi központ
Veszprém	Veszprém	Noszlopy Gáspár Gimnázium és Kollégium	tankerületi központ
Zala	Zalaegerszeg	Zalaegerszegi Kölcsey Ferenc Gimnázium	tankerületi központ
Zala	Zalaegerszeg	Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	egyházi jogi személy